

OLAV

“Rerum novarum” 100 år, s. 3

Grunnsten i katolsk sosiallære

Albert Raulin, s. 9

Når bergprekenen bli postmoderne

Nils Heyerdahl ved Graham Greenes død, s. 10

Dobbeltagent i grenselandet mellom tro og tvil

Georg Müller, s. 12

En vei og et kall

Dordi Glærum Skuggevik, s. 14

“Enigma” - erotiske stønn til gregoriansk musikk?

Caritas Internationalis, s. 21

Om markedsøkonomi og humanitet

OLAV

Nye verdier - ny verdens- orden

Samle dere ikke skatter på jorden, hvor møll og mark tærer, og hvor tyver bryter inn og stjeler; men samle dere skatter i himmelen, hvor hverken møll eller mark kan tære, hvor ingen tyver kan bryte inn og stjele. For hvor din skatt er, der kommer også hjerte ditt til å være.

Øyet er legemets lys. Er da ditt øye klart, får hele kroppen din del i lyset; men er ditt øye sykt, er hele din kropp i mørke. Og når selv lyset i deg er fordunklet, hvor dypt må da ikke mørket bli!

Ingen kan tjene to herrer; enten vil han hate den ene og holde av den annen, eller han slutter seg til den første og bryr seg ikke om den siste. Ingen kan tjene både Gud og pengene.

Derfor sier jeg dere også: Gjør dere ikke bekymringer for livet, for hva dere skal spise - eller for kroppen, hva dere skal kle den med. Livet er da mer enn maten, og kroppen mer enn klærne? Se på fuglene under himmelen, de hverken sår eller høster eller samler seg forråd, og Faderen i himmelen sørger for dem allikevel. Og er ikke dere noe mer og annet enn de? Og hvem av dere kan vel forresten, med alle sine bekymringer, legge en alen til sin livslengde? . . .

Vær da ikke bekymret . . . Dere har en Far i himmelen, som vet at dere trenger til alt slikt. Søk bare først hans rike og hans rettferd - så skal dere få alt det andre i tillegg.

Fra bergprekenen (Matt. 6,19 - 33)

“Rerum novarum” 100 år:

Grunnsten i katolsk sosiallære - med noen sprekker

3

Det er i 100 år siden pave *Leo XIII* offentliggjorde sin sosialencyklika *Rerum novarum*. Heinrich Hamm, prest og professor i kristen samfunnslære, tar i denne artikkelen - hentet fra den tyske publikasjonen “Lebendiges Zeugnis” - for seg viktige impulser, men også åpenbare mangler ved dette dokument som med god grunn regnes som grunnstenen i katolsk sosiallære.

Den 15. mai 1891 offentliggjorde pave Leo XIII sin encyklika “Om arbeidsspørsmålet” - i pakt med gammel tradisjon er det innledningsordene “Rerum novarum” som etterhvert er blitt selve tittelen. De “nye ting” pave Leo tok for seg, var industrialiseringen og den sosiale utfordring det nye klassesamfunnet som industrisamfunnet representerte, et samfunn hvor “noen få overmåte rike har kunnet pålegge den store masse et åk som nærmest er slavens”, som det heter i encyklikaens paragraf 2. Å tie overfor all denne urett og lidelse, “kunne vise seg å være en forsømmelse av vår plikt”.

Grunnstenen i katolsk sosiallære

Pave Leo hadde tidligere tatt opp flere av tidens utfordringer - enkeltvis - i en hel rekke med rundskriv fra 1978 og utover: om sosialismen, om statsmakten, om slaveriet, om friheten, om borgernes plikter. I *Rerum novarum* (RM) tar han for første gang opp “det sosiale spørsmål” på bred basis, og rundskrivet regnes med rette som grunnstenen i katolsk sosiallære.

Hva er så egentlig “det sosiale spørsmål”? Hva er det som “sak”,

og hvem er “spørsmålet” rettet til? Svaret inneholder ikke bare “et indikativ”, en konstatering av “hvordan det er”, slik samfunnsvitenskapene gjør, men også et “imperativ” som angir “hvordan det bør være”.

Hadde ikke kirken noen sosiallære før *Rerum novarum*? For å svare på det spørsmålet, må man skille mellom to forskjellige motivasjonsargumenter for sosial handling. Mennesket kan motiveres til sosial handling ut fra kjærlighet (*ex caritate*) eller ut fra rettferdighetshensyn (*ex justitia*), og når vi snakker om katolsk sosiallære, må vi også spørre om hvilke kilder dens motivasjonen springer ut fra.

I motsetning til Koranen er Det nye testamente ingen umiddelbar rettsinstans. Det motiverer ved den klare sosiale dimensjon det inneholder, det vil si ved sin sosiale forkynnelse, ved Jesu eget liv og hans frelsergjerning, ved hans kjærlighet til menneskene. Kirkens *sosiale forkynnelse* begynner med Jesu åpenbaring. Dens *sosiallære* - der argumenter og motivasjon hovedsakelig bygger på retts- og rettferdighetshensyn - begynner med encyklikaen *Rerum novarum*.

Kirken for sent ute?

Her melder den gamle anklage seg at kirken var for sent ute med sin sosiallære. Andre var forlenget på banen: De tidlige sosialister hadde tatt opp spørsmålet om menneskerettigheter, og marxistene hadde tatt for seg industrisamfunnets problemer. Mens kirken ikke hadde gjort noe - ifølge ettertidens anklage.

Men saken var den at kirken nettopp hadde gjort noe, rent praktisk. I begynnelsen av industrialiseringen i Europa gjorde kirken en nærmest heroisk innsats på den sosiale omsorgs område. Ingen annen epoke i kirkehistorien kan vise til så mange nydannelser både når det gjelder ordener og institusjoner som nettopp denne tiden - og nesten alle var viet sosial omsorg. Lenge var det stort sett bare kirkelige institusjoner som tok seg av slikt som i dag anses som selvsagte samfunnsoppgaver: sykepleie, pleie av handikappede og gamle, fattigomsorg, skolevesen. Motivet bak alle denne sosiale innsats var kjærlighetsbudet, kirkens eldste og opprinneligste motiv for sosial handling. Med rette etterlyser pave Leo i sin encyklika “de statlige institusjoner og innretninger som kan erstatte

Underfundig dissident

- Jeg har aldri snakket på andre vegne enn meg selv. En intellektuell må agere som individ. Enhver bør følge sin egen forstand. Som tsjekker har jeg lært meg å bli skeptisk til såkalt 'utveksling av erfaring'. Det vil alltid finnes noen eskimoer som gjerne vil fortelle afrikanere hva de skal gjøre når det blir for varmt, sa Ludvik Vaculic, frontfigur i tsjekkisk dissidentbe-

vegelse siden 1968 og sentral innen Charta 77 bevegelsen, under sitt første besøk i Oslo nylig. Som litterat har Vaculic gjort det til en eksistensiell kunst å spøke. Og som menneskerettslig opprører har han dokumentert et moralsk mot som i 1968 foranlediget intet mindre enn en militær invasjon. Ifølge Pravda, som for engangs skyld kan duge som egnet sannhetsvitne, var det "2000 ord" som skulle til. Ordene

var signert Ludvik Vaculic. Det gjorder forskjellen, noterer Aftenpostens Håkon Harket, som også minner om Vaculics devise for yttringsfriheten: - Ordet er alltid fritt for den som er villig til å betale prisen.

Vaculic ser ikke lenger noe poeng i å holde liv i Charta 77: - For meg er Charta 77 et avsluttet kapittel. Målet er nådd. Det som nå bør gjøres, kan gjøres av politiske

4

den kristne kjærlighet og offervilje?" (RN 24)

Det andre vektige motiv for sosial omsorg for mennesker er rettferdighetskravet som kommer fra rettssiden, "ex justitia" - det er rettsstatens motiv. Det er ikke kirken, men først og fremst staten som har ansvaret for sosial rettferdighet.

Sosial rettferdighet

Hva innebærer begrepet "sosial rettferdighet"? Ifølge Ulpians klassiske definisjon er det "den faste og urokkelige vilje til å la enhver få det som tilkommer ham". Det betyr at rettferdigheten - i likhet med kjærligheten - i eminent grad er en sosial dyd. Sosial rettferdighet er et mål, knyttet til ideale forestillinger om "til enhver det som tilkommer ham". Det faktum at målet sannsynligvis aldri nås fullt ut - det ville bl.a. innebære den idealtilstand at ingen hadde noe å klage på! - fritar ikke fra stadig bestrebelse på å nå målet.

De krav og fordringer den første sosialencyklika inneholder, er for lengst innfridd i den høyindustrialiserte del av verden, i fattige områder representerer de fremdeles et høythengende ideal.

Kildene til katolsk sosiallære

Katolsk sosiallære innebærer en systematisk tilnærming til motivet "ex justitia" som motivasjon for sosial handling. Da Den hellige skrift, som nevnt, ikke er noen umiddelbar rettsskilde, og heller ikke gir noen egentlig modell for den samfunnsmessige eller statlige "orden", men er åpen for ulike modeller, henter den katolske sosi-

allære sine argumenter hovedsakelige fra naturretten. Det menneskebilde som ligger til grunn - og som katolsk sosiallære står og faller med - er det som allerede Det gamle testamente åpenbarer: "i Guds bilde". Det nye testamentes menneskebilde er personen Jesus Kristus; i denne levende "avbildning" av Gud stråler menneskets verdighet og bestemmelse frem på uovertruffen vis.

Katolsk sosiallære skal altså både formulere en filosofisk (naturrettelig) fundert sosialetikk og en teologisk begrunnet sosialmoral. Mennesket har ikke bare en jordisk betemmelse, men en overnaturlig. Derfor gjelder det "å tilnærme den ene så meget som råd er til den annen og få til et godt forhold mellom de to. Bare når vi har det fremtidige udødelige liv som målestokk, evner vi å betrakte og bedømme livet her og nå på fri og rettferdig vis" (RN 18).

Front både mot liberalismen og sosialismen

Helt fra begynnelsen befant Leo XIII's samfunnslære seg i skarp motsetning til to andre ideologier som gjensidig bekjempet hverandre, men som også hadde felles trekk. Både liberalismen og marxismen avviste staten som aktiv part i samfunnsutviklingen - men ut fra ulike premisser: den første under henvisning til en markeds- og eiendomsdeterminisme, der de frie krefters spill vil føre til velstand og sosial orden; den andre (på den tid kun teori, altså ingen "reelt eksisterende sosialisme") fordi den sverget til en historisk-dialektisk determi-

nisme som så enhver aktiv inngripen i den historiske prosess som absurd.

Opp mot begge disse retninger setter pave Leos sosiallære kravet om at samfunnet må formes - aktivt og ut fra klare etiske grunnprinsipper. Liberalismen overbetonte menneskets individualitet, til skade for det sosiale aspekt, mens marxismen gjorde det omvendte. Leos syn var at man må ta hensyn både til mennesket som individ og som sosialt vesen. De 100 år som er gått siden RN kom ut, gir overveldende bevis for riktigheten av dette nye siktepunkt.

Encyklikaens form

Leo XIII begynner med en analyse av tiden og samfunnsproblemene, kommer så inn på årsakene til de mange onder og mangler, samt "løsningsforsøk som ikke er i pakt med rettferdigheten og menneskets verdighet". Til sist kommer kirkens egen oppfordring til handling. Det dreier seg om et tre-trinns-prinsipp som Jozef Cardijn, grunnleggeren av bevegelsen *Christliche Arbeiterjugend*, har sammenfattet slik: se, bedømme, handle.

Leo styrer med flid unna både kirkelig integralisme og fundamentalisme; det gjelder å overbevise tenkende mennesker ved hjelp av den fornuft de naturrettelige argumenter representerer. Det gjør at de etterfølgende sosialencyklikaer, som skal takle nye sosiale problemer og konstellasjoner, kan bygge videre på det grunnlag som ble lagt i RM - man trenger ikke bryte med fortiden, men kan bygge videre på den.

organisasjoner og grupperinger. Å kritiske regjeringen er ikke lenger Chartas monopol. Vi trenger en ny gruppe, nye mennesker og nye idéer. Men jeg er ikke sikker på at intellektuelle kan handle som en gruppe. Det er tvert imot den intellektuelles kjennetegn at han handler qua individ. For fremtiden må intelligentsiaen uttrykke seg gjennom den enkelte intellektuelle.

Polske biskoper til felts mot arbeidsskyhet

Organisasjonen for arbeidsskye har trange kår i dagens Norge hvor kampen om arbeid står i fokus. I Polen derimot er arbeidsmoralen så dårlig mange steder at biskopene i Den katolske kirke har funnet det nødvendig å oppfordre til et oppgjør med den. I et hyrdebrev oppfordrer biskopene polakkene til igjen å oppdage at

«arbeid er en dyd». – Til en kristen arbeidsmoral hører ansvarsbevissthet, presisjon, lojalitet og det å utføre det arbeid man er satt til. Lønnen for arbeidet skal naturligvis være rettferdig og i forhold til arbeidsbyrden. Men hvis dette av forskjellige grunner ikke er tilfelle, skal ikke arbeidet av den grunn utføres sjusket eller dårlig, heter det i hyrdebrevet som er lest fra landets katolske prekestoler. NØP

Pave Leo XIII: å tie om "arbeidemes slavelignende åk" ville være "en forsømmelse av vår plikt"

Tradisjonen tro er rundskrivet rettet til kirkens biskoper; i sin sosialencyklika *Quadragesimo anno* (1931) føyer Pius XI til "og til alle Kristustroende katolikker. Med Johannes XXIII er sirkelen sluttet - han henvender seg til "alle mennesker av god vilje".

Prinsipper

Selv om den katolske sosiallæres prinsipper, slik de etterhvert har utviklet seg, ikke er formelt definert

i den første sosialencyklika, så inneholder den utsagn som nærmest har karakter av sosiale prinsipper. Når pave Leo sier at ". . . mennesket er eldre enn staten" (RN 6) og derav avleder mer opprinnelige rettigheter og plikter for den enkelte og for familien enn for det borgerlige fellesskap - "fordi de står nærmere naturen" (RN10) - så formulerer han samtidig et prinsipp som samfunnet skal være bygget på. Mennesket får ikke sine rettigheter

fra staten, og mennesket er ikke noe slags materiale for en samfunnsmessig dialektikk. Familien konstitueres ikke først av staten eller mottar sine rettigheter og plikter av den. Det er mennesket som skal bedømme staten og ikke omvendt, det tilkommer mennesket "som enkeltindivid og samfunnsvesen" å bedømme om den enkelte stat tjener det felles beste eller om den snarere "synes å gjøre seg fortjent til avvisning og hat" (RN 10).

Det som gjelder for famliefellesskapet, gjelder også for andre frie menneskelige sammenslutninger - "staten kan ikke forby dem; deres eksistensberettigelse bygger på naturretten" (RN10). "Borger og . . . familie skal ikke gå opp i, forsvinne i staten" (RN28). Det er statens funksjon å beskytte enkeltmenneskers og fellesskapets initiativer og integrere dem i 'allmennvellet'. Staten omfatter alle innbyggere, dens oppgave er å sørge for den allmenne offentlige velferd, som "alle har rett til å nyte godt av. . ." (RN 37).

Men alt dette er bare mulig når enkeltindivider og fellesskap rår over de ytre midler som trengs for å virkeliggjøre de frie mål de setter seg. Derav følger Leo XIII's sterke engasjement for retten til privat eiendom og tilbakevisningen av ". . . den sosialistiske grunnlære, ifølge hvilken staten skal trekke inn all privat eiendom og gjøre den til offentlig gods" (RN 12).

Klassesamfunnets problemer

Paven benekter ikke klassesamfunnets eksistens. Men han tilbakeviser den marxistiske teori ". . . at man

Han som hang på et kors –
så han ut som en av dem?

I «Søndagsavisen» påskedag var vi vitne til en engasjert – og engasjerende – samtale mellom Berge Furre og Jakob Jervell. Temaet var oppstandelsen, og Jervell avsluttet samtalen med følgende personlige høyt-tenking:

«Jeg opplever kanskje oppstandelsen – og hva den innebærer – aller sterkest når jeg ser bilder av barn fra hunger-områdene: Du ser på disse små seksåringene med

de svære, oppblåste magene og disse tynne pipestilker til ben, og ansikter som er nitti år gamle, – og har en sånn forferdelig følelse av at alle livets ødelagte og voldtatte går ned i en slags søplekasse til syvende og sist. – Hvis det ikke hadde vært for han som døde Langfredag og som oppstod igjen; at det på en måte henger sammen: en dag blir de rehabilitert, altså. Det mennesket som hang på et kors, – han så kanskje ut som en av dem?»

I velferdsstatens skygge

I løpet av siste halvannet år har Kirkens Bymisjon og Frelsesarméen registrert en sterk økning i antall søknader om støtte fra aleneforeldre. Dette er en ny kategori mennesker, sier Ann Dahl, leder i Aleneforeldre-foreningen: Det er tilsynelatende resurssterke mennesker, men som ikke greier å fø seg selv og barna.

Minst 90.000 aleneforeldre og deres

6

fremstiller det gjensidige forhold mellom de besittende og de ubemidlede klasser som om det eksisterer et naturgitt motsetningsforhold mellom dem som maner til kamp” (RN 15). Arbeider og arbeidsgiver er henvist til hverandre: “Like lite som kapitalen (ikke i betydningen formue, men i betydningen ‘produksjonsmidler’. Forf. anmerk.) kan eksistere uten arbeidet, kan arbeidet greie seg uten kapitalen” (RN 15). Det på den tiden svært så relevante spørsmål om de gjenværende feudalistiske klasser og deres formuer, som ikke ble benyttet til produksjon, men snarere til overdreven luksus, berøres ikke av dette utsagnet. Det var særlig borgerskapet som lot sine midler flyte inn i produksjonen, et faktum som også Marx var klar over.

Den nære sammenheng mellom eiendom og classesamfunn kommer likevel klart frem hos Leo XIII, men de nødvendige slutninger trekkes først i senere kirkelige dokumenter. Hos Leo finner vi bare det allmenne prinsipp: “At . . . Gud . . . har gitt hele jorden til hele menneskeslekten for at den skal bruke og nytte den”, og at han “ikke har anvist en spesiell del som noe menneskes spesielle eiendom” (RN 7) Staten, som er til for alle, må ikke være en klassestat, og den må ikke være stilltiende tilskuere til at noen stand lider overlast. Det grunnleggende “enhver det som tilkommer ham” krever ikke at enhver stand (eller klasse) skal behandles likt, det krever snarere ulik behandling. De sterke og velstående trenger ikke fellesskapets hjelp, men det

gjør de svake og uformuende. Og det er i fellesskapets interesse at “en stand som yder staten så nødvendige tjenester, ikke lever i elendighet” (RN 27).

Åpner for videreutvikling

Encyklikaen RN er en første begynnelse, et gjennombrudd for et nytt område innen kirkens lære. Videreutvikling av encyklikaen var både påkrevet og mulig, de encyklikaer som er skrevet ved de forskjellige jubileumsår for RN, vitner om det: Pius XIs *Quadragesimo anno* fra 1931, Pius XIIIs pinsebudskap (radiotale) i 1941, Paul VIIs apostoliske skriv *Octogesimo adveniens* fra 1971, Johannes Paul IIIs encyklika *Laborem exercens* fra 1981 - alle bygger de videre på den første sosialencyklika, under nye samfunnsmessige forhold.

Likevel må det være tillatt å spørre om RN på noe punkt kom til kort overfor sin egen tid.

Spørsmålet om eiendom

Et hovedtema i RN er forsvaret for den private eiendomsrett - rettet først og fremst mot den sosialistiske marxismes teser om eiendom. At sosialismens eiendomskritikk gjaldt selve produksjonsmidlene og ikke det personlige eie av bruksgjenstander og goder, er det lite å spore av i encyklikaen. Den sosiale forpliktelse som følger med eiendom og rikdom, ble først klart formulert av Pius XI og Pius XII.

Pave Leo oppfordrer nok til “å skille mellom rettferdig besittelse av noe og rettferdig bruk av det man eier” (RN 19) og siterer i den forbindelse Thomas Aquinas:

“Mennesket må betrakte og behandle de ytre ting ikke som eiendom, men som felles gods.” Men den konsekvens Leo trekker av dette, er plikten til å gi almisser. Man får det inntrykk at det bare er ut fra nestekjærligheten - ex caritate - og ikke ut fra rettferdighetshensyn - ex justitia - at eiendom forplikter til sosiale ytelser.

Avproletarisering

Tittelen “Om arbeidspørsmålet” peker på encyklikaens hovedanliggende: å ‘avproletarisere’ arbeiderne. Leo øver hard kritikk både mot den urettferdige fordeling og mot den elendighet og “det slaveaktige åk” de store masser lider under i industrisamfunnet. Avproletariseringen skal skje ved at arbeiderne settes i stand til selv å skaffe seg eiendom. “Får arbeideren tilstrekkelig lønn. . . vil han også kunne klare å legge til side sparepenger og opparbeide seg en viss eiendom” (RN 34).

Et sosialt sikkerhetssystem (med alderspensjon, sykeforsikring etc.) i statlig regi der alle er med på å bidra, tas ikke opp i RN. Men det er nettopp den art sikkerhetsnett som har bidratt mer til ‘avproletariseringen’ enn den eiendomsopparbeidelse på arbeiderhender som RN gjorde seg til talsmann for.

Arbeidsnedleggelse og streik

Encyklikaen opererer ikke med noen naturlig rett til streik og arbeidsnedleggelse. Slikt blir sett på med misbilligelse også om forholdene hva lønn, arbeidsbyrde etc. angår, er slik at de skulle tilsi streik som virkemiddel. Ikke streik, men

over 150.000 barn lever i den norske velferdsstatens skygge. De fleste av dem bor i Oslo-området eller i Nord-Norge. Aleneforeldrene var de første som måtte ta ungene ut av barnehagen da satsene økte kraftig i Oslo i fjor, framholder Ann Dahl, som hevder at denne gruppen har trukket tapernes lodd i den norske velferdsstaten. - Nitti prosent av aleneforeldrene er kvinner.

ARBEIDERBLADET

“Peterspenningene” økte i 1990.

Peterspenningene - den verdensomfattende kollekt til Den Hellige Stol - økte med 20 prosent fra 1989 til 1990, tallene er henholdsvis 12 millioner (engelske £) og 31 millioner, forteller ukeavisen Catholic Herald. Gledelig for et Vatikanregnskap

med stort underskudd, nærmere bestemt 345 millioner svenske kroner i 1989, ifølge Katolsk Kyrkotidning. De største utgiftspostene er Vatikanradioen og avisen L'Osservatore Romano med underskudd på henholdsvis 109 og 31 millioner kroner.

CATHOLIC HERALD

en oppfordring til “det offentlige” om å “avhjelpe situasjonen” (RN 31) er måten å gripe saken an på. Begrunnelsen for å avvise streik er faren for vold, og den skade den vil kunne påføre det allmenne vel. Statsmakten oppfordres derfor innstendig til å “komme ondet i forkjøpet ved å skaffe av veien de årsaker som pleier å føre til konflikt mellom arbeidsgiver og arbeidere” (RN 31). Det 2. Vatikanconsils pastoral-konstitusjon *Gaudium et spes* betegner streik som “om enn en siste utvei, så dog unnværlig” (GS 68). Det er interessant å merke seg at Mainzbiskopen Wilhelm Emanuel von Kettele, som døde i 1877, anerkjente tyske arbeideres rett til å streike.

Barnearbeid

“Barnearbeidet trenger på særlig måte menneskevennlig omsorg. Det må ikke tillates at barn begynner å arbeide i verksteder eller fabrikker før kropp og sjel har nådd den nødvendige modenhet” (RN 33). Paven går tydeligvis ut fra at barnearbeid

er nødvendig. Han er ikke alene om dette syn. Også Marx var av den mening at barn på 9 år burde være produktive arbeidere, og han holdt forbud mot barnearbeid for uforenlig med eksistensen av en storindustri.

Man må gå ut fra at på Leos tid var barns arbeidsinnsats uunnværlig på gården, i små verksteder og i arbeiderhjemmene. Likevel kunne man ønsket seg langt klarere linjer i RN på dette området.

Arbeiderforeninger

De avsluttende deler av RN oppmuntrer til dannelse av arbeiderforeninger - hensikten og utformingen av slike foreninger blir utførlig beskrevet. Det dreier seg ikke om frie fagforeninger, men om sammenslutninger som både er religiøst kirkelige foreninger og organisasjoner til forsvar for arbeiderstandens interesser. Samtidig avviser pave Leo selv en gjenoppliving av middelalderens laugsvesen som nettopp bygget på en slik dobbelt funksjon. Her lå det an til svært så ulike tolk-

ninger av hva paven egentlig mente - og de uteble da heller ikke. I kjølvannet av encyklikaen fikk man i Tyskland den opprivende fagforeningsstriden idet kirken nektet katolske arbeidere å være med i rene fagforeninger uten kirkelig innhold og ledelse og med blandet, altså ikke bare katolsk, medlemskap. Det førte ikke bare til kamp og uenighet arbeiderne imellom, men gjorde at arbeiderne langt på vei følte seg fremmedgjort overfor kirken. Pius X måtte til slutt optre som en slags megler i saken. I sitt rundskriv (1912) til det tyske episkopat feller han følgende ‘dom’: “. . . det kan tales. . . at man også slutter seg til. . . slike blandede foreninger” - underforstått kristne fagforeninger med medlemmer fra andre konfesjoner. Pius XI forsterket denne tillatelse idet han anerkjente “nødvendigheten av å kunne tilhøre slike fagforeninger” (QA 35).

Avlegs ‘stenderstenkning’

På to punkter inneholder RN en stenderstenkning som allerede på pave Leos tid var heller avlegs. Paven mener at de som skal stå for lovgivning, rettsvesen, forvaltning og militærvesen “inntar en høyere rang fordi de umiddelbart og på særlig vis arbeider for det felles vel” (RN 27). Det er vanskelig å se nettopp ut fra den ånd som ellers gjennomsyrrer RN - hvorfor en arbeider ikke bidrar like umiddelbart og på fremtredende vis til det allmenne vel!

Når paven oppfordrer de rike til å gi almisser, tilføyer han, under henvisning til den hellige Thomas:

Fra St. Olav nr. 23 - 1891:

Den pavelige encyklika

Til pinsefesten har den hl. fader offentliggjort sin i lang tid ventede encyklika over *arbeiderspørsmålet*, og ikke alene sendt om til alle biskoper, men ogsaa til alle fyrster og regjeringer. I alle toneangivende kredse, ogsaa i den anderledestroende presse, betegnes udgivelsen af dette betydningsfulde sendebrev som en formelig verdensbegivenhed. For socialdemokratiet er sendebrevet et ligefremt slag i ansigtet, hvorfor det er let begribelig, at socialistpressen er rasende derover. - Vi skal, saa snart oversættelsen af det tæmmelig omfangsrige aktstykke er færdig, meddele våre læsere dettes ordlyd.

Asiatisk kritikk av misjons-encyklika
Den asiatiske bispekonferanses Kommissjon for økumenikk og interreligiøs dialog har i flere år holdt seminarer om teori og praksis når det gjelder denne dialog i Asia - i februar i år var man samlet for å avslutte seminarrekken.

Under møtet kom de asiatiske biskoper med flere kritiske spørsmål i forbindelse med pavens nye encyklika om misjon:

Hvorfor i det hele denne encyklika som knapt bringer noe vesentlig nytt i forhold til dokumentet "Evangelii nuntiandi"? Hvorfor inneholder encyklikaen en spesiell henvendelse til de asiatiske biskoper med indirekte kritikk for ikke å ha gjort nok for å utbre troen - det vil konkret si: frembragt et større antall troende? Hvorfor ikke et spesielt brev til de europeiske biskoper, eller de nord-amerikanske, om å beflitte

seg på re-evangelisering? Hvorfor understreker man på nytt "det geografiske" aspekt ved misjonen ved å opprettholde en spesialstatus for Asia, Afrika og Latin-Amerika ved at kirken i disse områder er underlagt 'Propaganda Fide'? Burde det ikke finnes et dikasteri i Vatikanet for re-evangelisering?

HERDER KORRESPONDENZ

8

"Man er ikke forpliktet til, på grunn av almisser, å gi avkall på de til ens stand passende utgifter" (RN 19). Utsagnet tjener snarere til å uthule den sosiale forpliktelse enn til å fremme den. Den reduseres nærmest til ren og skjær veldedighet.

Virkningsfull begynnelse

De utilstrekkeligheter som her er

skildret, forminsker ikke den store betydning og den utvilsomme virkning sosialencyklikaen *Rerum Novarum* har hatt.

Den arkaiske liberalisme og den marxistiske sosialisme, som pave Leo gikk imot, er i dag overvunnet. Katolsk sosiallæres tanker og forestillinger har fått hjemstavsrett i

den sosiale lovgivning i mange deler av verden, og katolsk sosiallære har vunnet anerkjennelse i vide kretser. Det er god grunn til å feire "100-årsjubileet for katolsk sosiallære".

Oversettelse og sammendrag UKJ.

Den sosiale samvittighet

Man får ikke tak i den egentlige betydning av encyklikaen *Rerum novarum* om man bare tar for seg dens teoretiske utsagn. Leo XIII's rundskriv innledet nemlig en bevissthetsendring innen kirken: Man innså at arbeiderklassens "slaveaktige åk" ikke var en uunngåelig skjebne, som Gud hadde pålagt noen mennesker, men en urett stikk i strid med Guds vilje, en urett som måtte avskaffes. Denne innsikten kom selvsagt ikke over natten, og den kom heller nølende. Særlig var motstanden sterk der hvor kampen for rettferdighet ikke lot seg begrense til 'verbale fordringer', men krevde at man satte inn organisert arbeidermakt. At kirken stadig måtte avskjerme seg mot datidens religionsfiendtlige og klassekamporienterte sosialisme, hører til de tragiske konstallasjoner i det begynnende industrisamfunn. Det førte til en altfor stor forsiktighet på mange områder, og til at kirken

trakk seg inn i seg selv.

Likevel innbar *Rerum novarum* et nytt oppbrudd for den sosiale samvittighet innen kirken. Leo XIII's ord forpliktet til handling: "Måtte hver den som er kalt, skride til handling uten nølen slik at helbredelsesprosessen for dette onde, som allerede er vokst så overmåte, ikke gjøres ekstra tung på grunn av forsømmelse" (RN 45).

I sin bok "En landsbyprests dagbok" lar Georges Bernanos oss ane noe av det som rørte seg blant katolikken på den tiden: "I min tid, unge mann, mente vi å kjenne jorden ryste under våre føtter mens vi leste! Denne så enkle idé at arbeidet ikke var en vare som var underlagt loven om tilbud og etterspørsel, at man ikke kan spekulere i lønninger og menneskeliv på samme måte som man handler med hvete, sukker og kaffe, det rystet samvittigheten." Selv om man tar dikterens begeistrede ord med en klype salt,

rokker det ikke ved *Rerum novarum's* varige fortjeneste: samvittighetens skrik.

Johann Schasching SJ.

*Gud er aldri
på Faraos side -
Han er alltid
på de undertryktes.*

Leonardo Boff

Ansvarspulverisering eller «hensynsbetennelse»!

«Noe av det som provoserer meg mest i Norge, er ansvarspulverisering!» – replikken falt under en rundebords-konferanse i NRK's (relativt) nye programserie «Verdibørsen». – Han som sa dette, Einar Dørum, jobber til daglig i Kirkens Bymisjon, der han – ifølge eget utsagn – er

ansatt «for å tenke kritisk og kreativt om det meste innenfor norsk helse- og sosialvesen.»

Hovedutfordringen for det samfunn jeg kjenner, sa Dørum, er at det lider av «hensynsbetennelse»: Av hensyn til et eller annet, gjør man ingenting. Det er for få som tar ansvar! Dørum viste bl.a. til situasjonen for mange barn: «Lærere ser, men

av hensyn til foreldre, ser vi ikke det vi ser, og vi sier ingenting. Vi ser at noen gjør noe galt, – men av hensyn til et eller annet, gjør vi ingenting. Vi kan se overfall og ran på gata, men av hensyn til at jeg synes det er ubekvemt å bli vitne, gjør jeg ikke noe!

Jeg føler – i jobben min – at noe av det som provoserer meg mest er den ansvarspulverisering som jeg opplever omtrent overalt!»

Albert Raulin: Når bergprekenen blir postmoderne 9

Etikk er «in» – om ikke nødvendigvis i form av høyere personlig moral eller samfunnsånd, så i hvert fall som diskusjonstema. Den frittenkende og omstridte teologen Hans Küngs bidrag til debatten er intet mindre enn en «*Etikk for verdens fremtid*» – nylig utkommet i Tyskland, raskt lansert her hjemme av Gyldendal (Land og kirke).

– En bok som anbefales både for dem som lurere på hva postmoderne er, og dem som undres om religionen, og da især den kristne, har noe å bidra med til opprettelsen av en 'verdensetos', skriver vår anmelder.

Den verdensberømte teolog fra Tübingen, Hans Küng, har aldri gjemt sitt lys under en skjepp. Ikke i denne bok heller. Han røper et grandiost forskningsprosjekt som han kaller *Prosjekt Weltethos* (det er bokens tyske tittel), og som han formodentlig har enestående kvalifikasjoner for å gå i gang med og bruke fem år på.

Karakteristisk for dette foretagende er at det forutsetter tatt et skritt som de færreste teologer hittil har våget: skrittet over terskelen til den såkalte postmoderne tid.

Hva består prosjektet i? Küng er selvsagt for klok til å sammenligne det med Jesu bergpreken. Han lider ikke på noen måte av en slik paranoia. Hadde han det, så hadde jeg også kalt denne anmeldelsen: «En postmoderne bergpreken», og det ville nærmest være blasfemisk. Min tittel er valgt med omhu. Bergprekenen er unik, gitt en gang for alle. Den er uforlignelig og utgjør en kilde til all sann fremtidig verdensetikk, for Küng som for meg selv.

Ingen kan pretendere å lave en ny en.

Til gjengjeld er det fullstendig på sin plass å la bergprekenen skifte drakt på samme tid som den beholder sin identitet, som ikke er «formell», men består i en inspirasjon. Når jeg bruker overskriften «Når bergprekenen blir postmoderne», ironiserer jeg slett ikke. Hensikten er fullt ut legitim. Bergprekenen er universell. Og jeg kreditterer Hans Küng for å ha prøvet å overføre den til vår tid og dens uttrykksformer.

Stilen er ikke bergprekenens, det dreier seg ikke om fugler under himmelen og liljer på marken. Mentaliteten er helt annerledes. En tysk akademiker i det Herrens år 1990 uttrykker seg ikke som en galileisk profet for snart 2.000 år siden. Men dette spiller i virkeligheten ingen rolle. Det dreier seg om Guds rike i verdensmålestokk, det dreier seg om en tidsalder hvor verden er truet med undergang, det dreier seg om sannhet, ansvar, kjærlighet, rettferdighet. Det dreier seg

om «trofreden». Det dreier seg om religionens enhet og religionenes mangfold. Og hvis dette angår det postmoderne menneske, fordi du og jeg er dette menneske, er det klart at en teolog plikter å gå løs på disse problemer i bergprekenens ånd. Resultatet blir selvsagt en helt annen tekst enn Matteusevangeliets, men det betyr ikke at resultatet er dårlig.

Küng sørger i den grad i sitt verk for å markere sine hovedkonklusjoner, som også bestemmer bokens inndeling i kapitler, at vi ikke kan unngå å nevne dem:

- A – Uten verdensetos, ingen mulighet til å overleve.
- B – Ingen verdensfred uten religionsfred.
- C – Ingen religionsfred uten religionsdialog.

I virkeligheten finnes der meget mere enn disse tre konklusjoner i verket, men vi kan si at de binder tankene sammen og angir tonen.

Boken kan anbefales både dem som lurere på hva «postmoderne» egentlig er for noe (mange snakker om det, men få vet hva det dreier seg om!), og dem som undres om religionen, da især den kristne, ennå i vår tid, ja, nettopp i vår tid, kan bidra til opprettelsen av en verdensetikk, en «verdensetos», noe som i bergprekenens beste tradisjon ville være et tegn på Guds rikes frembrudd og dets seier over den truende undergang.

HANS KÜNG:
Etikk for verdens fremtid.
Gyldendal (Land og kirke), 1991.

Franske "katolske" tall

Ifølge en rundspørring foretatt av Sofres-instituttet regner 80 prosent av franskmennene seg som katolikker; 14 prosent går til gudstjeneste én eller to ganger i måneden. Tallet på dem som regner seg som "leilighetsvis praktiserende", er også 14 prosent. Mellom 1974 og 1989 har tallet på "regelmessig" og "leilighetsvis praktiserende" sunket med henholdsvis 7 og 3 prosent. Kvinner og folk på landsbygda utgjør nå som før flertallet av de "regelmessige". HERDER KORRESPONDENZ

Graham Greene - lesemes skribent

- Graham Greenes bøker var, til tross noen mangler her og der, av den sorten det er en fest å anmelde, skriver H.R.F. Keating bl.a. i sine minneord om Greene i "Catholic Herald". - Men han var mer enn "en anmeldernes skribent", han var i uforlignelig grad lesernes skribent. Det visste han selv, og han visste også hva som var jobben hans: å få tanker, følelser, idéer inn i andres hoder. Derfor merket jeg meg det

da han i et radiointervju i 1968 sa om seg selv: "Jeg er en flittig høytleser (jeg tror at det som gjør mange skrivende folk 'tunge' å lese, er at de nettopp ikke bedriver høytlesning)."

Keating minner også om hva arkitekten Querry i Greenes bok "A Burnt-out Case" sier: "En forfatter skriver da ikke for sine lesere, gjør han vel? Likevel må han rette seg etter de elementære forholdsregler som sikrer at man 'får leserne med seg'. Jeg vil

10 Graham Greene er død: Dobbeltagent i grenselandet

«Jeg er katolikk, og skriver romaner. Så enkelt er det. I bøkene mine finner man både tro og fornektelse. Pluss alle mulige nyanser mellom de to. Som romanforfatter er min lojalitet splittet. Jeg må uttrykke både troen og vantroen så overbevisende som mulig. Slik sett er jeg en dobbeltagent. Guds talsmann og djevelens advokat på samme tid.»

Også jeg stilte det obligatoriske spørsmål om det *katolske* i hans forfatterskap da jeg intervjuet Graham Greene i Antibes i 1985. Og fikk svar som ventet. Jeg visste selvfølgelig at han ikke likte å bli kalt en «katolsk forfatter». Man skriver ikke romaner på vegne av noe. Prøver man, blir det gjerne dårlige resultater. Man skriver ut fra seg selv. Egne iakttagelser, refleksjoner, følelser, erfaringer. At troen var en viktig del av Graham Greenes erfaringsverden og reflekteres i mange av hans romaner, er noe annet.

En forteller i samtiden

Han døde i Geneve 3. april i år, i en alder av 86 år. I over 50 år holdt han grepet om sine lesere over hele verden. Fascinerte dem, underholdt dem og provoserte dem. Han hadde en egen teft for de latente spenningsområder i verden. Mange av hans romaner henter sitt stoff fra steder som siden eksploderte i nyhetsspaltene: Mexico under borgerkrigen («Makten og æren»), Cuba mens Castro ennå kjempet i

fjellene («Vår mann i Havana»), Congo like før uavhengighetskrigen («Utbrent»), Vietnam før amerikanerne gikk inn i landet for alvor («Den stillferdige amerikaneren»). Han levet intenst med i sin samtids sosiale og politiske spenninger. I de senere år var det særlig Mellom-Amerika som opptok ham («Generalen i Panama»).

Graham Greene hadde mye av journalisten i seg. Språket er enkelt, med tidens hektiske livsrytme i seg. Moderne formeksperimenter hadde han liten sans for. Hans bøker er forankret i solid, gammel fortellertradisjon. Kanskje ligger noe av hemmeligheten bak hans suksess nettopp der: han behersket fortellingens dramaturgi som få andre.

Forfatterskapet var vidtspennende og mangfoldig: nervepirrende agent-romaner som «Den menneskelige faktor», dyptborende psykologiske romaner med metafysiske overtoner som «Den dypeste grunn» og «Slutten på leken», humoresker som «Tante Augusta» og «Monsignor Quijote». Samt noveller, essays, reiseskildringer, selvbiografier, skuespill og filmma-

nuskripter. «Den tredje mann» er vel den mest kjente filmen, men han skal være den forfatter som har fått flest av sine bøker overført til filmleerretet. En diktsamling fra unge dager ville han helst glemme.

Mer enn underholdning

Kjedelig var han sjelden. At hans mål også var å underholde, la han aldri skjul på. Men samtidig gjør han alltid mer enn å underholde. Selv i de bøkene han selv karakteriserte som ren underholdning, fører han sine lesere umerkelig inn i et bestemt meningsunivers, der tro og tvil, håp og fortvilelse, kampen mellom det gode og det onde er sentrale elementer. Slik får skildringen av den tøffe, hensynsløse ungdomsforbryteren Pinkie i romanen «Brighton Rock» plutselig et teologisk aspekt. Pinkie ser sin egen fortapelse i øynene, men aner samtidig vagt, i dødsøyeblikket, muligheten for nåde og frelse – «between the stirrup and the ground». Pinkie var stadig på flukt, fra ansvar og selverkjennelse. Men felles for ham og en rekke andre personer i «Greeneland», er at forfatteren ser deres flukt som en flukt fra Gud, den hvileløse Forfølgeren.

De personer Graham Greene skildrer, er ikke helter. Ofte er de skadeskutte, illusjonsløse mennesker som lever i en lurvet verden av usikkerhet, depresjon og brutalitet: drapsmannen og sadisten Pinkie, den fordrukne Whisky-presten i «Makten og æren», den ulykkelige og med-lidende politimesteren Scobie som tilslutt begår selvmord i «Den dypeste grunn».

ikke henge ut de romanforfattere som stolt har oversett disse forholdsregler, men det er ikke få av dem - til akademisk store glede." Det betyr ikke at man skriver for å tekkes sine lesere, noterer Keating og minner om hva Graham Greene skrev i sin selvbiografi "Ways of Escape": at hans mål som forfatter og skribent var "å skrive sannferdig nok til at sannheten kan komme frem".

Russisk grvestreik førte til løslatelse for politisk fange
Den ukrainske katolikken og politikeren Stepan Khmara ble løslatt den 5. april etter krav fra de streikende gruvearbeiderne. Khmara, som tidligere har vært samvittighetsfange på Amnestys liste, ble fengslet på nytt 17. november i fjor etter hva mange mener var en KGB-provokasjon, melder Keston College i London. NØP

Lykken er...

Om kort tid kan norske TV-tittere ta inn 90 TV-kanaler og nesten like mange radiostasjoner gjennom satellitter. Tilbudet har aldri vært større!

mellom tro og tvil

11

I 1985 intervjuet Nils Heyerdahl "dobbeltagenten" Graham Greene - forfatteren som var både "Guds talsmann og djavelens advokat" på samme tid - i hans hjem i Antibes.

Dobbeltagenten med splittet lojalitet

Men hva mente han med å sammenligne seg med en dobbeltagent? «Forfatteren er et menneske som ofte må tjene to sider samtidig. Han må være både *for* og *imot* de personer han skaper. Han må få frem alt det negative og frastøtende ved en usympatisk person, men samtidig forsøke å forstå og forsvare ham. Og akkurat som spionen, må forfatteren hele tiden iakttta, observere...»

I selvbiografien «Noe av et liv» sporer han sin følelse av «splittet lojalitet» tilbake til traumatiske opplevelser i skoletiden, da han følte seg presset til å være lojal både mot sine kamerater og mot sin far, som var rektor på skolen. Med et slikt utgangspunkt er hans interesse for dobbeltagentens situasjon for-

ståelig. I «Den menneskelige faktor» er Greenes spion ingen romantisk agent-type, men en alminnelig, konvensjonell UD-funksjonær som spionerer for Sovjet-Unionen. Ikke fordi han er kommunist, men fordi han hater Sør-Afrikas apartheidpolitikk. Det er en studie i forræderiets psykologi som sensasjonsjournalistikken sjelden får tak i: ensomheten og angsten hos et menneske som har brent alle broer for et engasjement som verden forakter og dømmes. «Det er ikke forræderiet eller sviket som interesserer meg, men det øyeblikket i et menneskes liv da dets tro begynner å vakle,» sa Graham Greene.

Dialektikk, ikke apologetikk

Tvilen og usikkerheten delte han visst med mange av sine roman-skikkelser. Kanskje røper han noe

av sin ambivalens i novellen «Et besøk hos Morin», et møte med en katolsk forfatter som gjennom sine bøker har hjulpet mange mennesker til troen. Nå har han selv mistet den. Eller har han det? «Jeg har i tyve år avskåret meg fra nåden, og min tro visnet, som prestene sa den ville. Jeg tror ikke på Gud og Hans Sønn og Hans engler og Hans helgener, men jeg kjenner grunnen til at jeg ikke tror, og grunnen er – at kirken har rett, og det den lærte, var sant. I tyve år har jeg levd uten sakramentene, og jeg kan se virkningen...»

Dialektikken mellom tro og tvil, mellom bekjennelse og usikkerhet, utlignes ikke i noen tilstand av triumferende bekjennelse eller forsonet ro i hans bøker. Her er ikke rom for forkynnelse eller entydige fasit-svar. Men Graham Greene innrømmet villig at han søkte å gjenopplive det han kaller «den tapte dimensjon» i litteraturen – den religiøse bevissthet som han fant i den klassiske litteratur. Han var sterkt påvirket av kardinal Newman i årene etter sin egen konversjon. Også Newman tok avstand fra begrepet «katolsk litteratur». En forfatter kan avsløre at hans skikkelser lever i et univers som også har religiøs dimensjon. Det er noe annet. Litteraturen skal vise det som Newman med sin tids språk kalte «menneskets tragiske skjebne etter arvesynden.»

«Jeg er enig med Newman,» sa Graham Greene. «Det er den 'menneskelige faktor' som interesserer meg, ikke apologetikk.»

Nils Heyerdahl

Ifølge statistikk fra Verdensforbundet av Bibelselskaper foreligger i hvert fall deler av Bibelen på i alt 1946 språk - i fjor kom oversettelser på 18 nye språk. Hele Bibelen er oversatt til 318 språk, det nye testamente til 726 og enkelte tekster til ytterligere 902 språk. Det er stadig Afrika som har de fleste oversettelser, nærmere bestemt 556, så følger Asia med 483, Nord-, Syd- og Mellom-Amerika med 406 og Stillehavs-egnen med oversettelser til 311 språk. L'OSSERVATORE ROMANO

Det Norske Bibelselskapet 175 år

Den 26. mai fyller Det Norske Bibelselskap 175 år. Stiftelsesåret var 1816 - to år etter at Norge var blitt skilt fra Danmark - og egentlig skulle det blitt et dansk-norsk bibelselskap, nå ble det i stedet et rent norsk. Det britiske bibelselskap var dannet i 1804, og nordmennene fikk startkapital av britene og kronprins Carl Johan.

Likevel ble det snart "konkurranse" med det britiske bibelselskapet, for britene

solgte bibler i Norge helt frem til 1895. Offisielt uttrykte nordmennene takknemlighet overfor britene for deres innsats for felles sak, men etterhvert ble nordmennene noe sære over at britene behandlet Norge som koloniland og misjonsmark, leser vi i Bibelselskapets blad "Nytt om Bibelen".

I motsetning til det britiske bibelselskapet, som var tverrkirkelig, hadde det norske luthersk basis i begynnelsen. Selv om

Den 23. mars ble en av våre nye landsmenn, *Johannes Vu Manh Hung*, viet til prest av biskop Gerhard Schwenzer – dagen etter, palmesøndag, leste han sin første messe i St. Olav kirke i Trondheim hvor han skal arbeide som kapellan. Vi gjengir her den preken *Georg Müller*, apostolisk administrator for Trondheim stift, holdt til den nyvigslede prest – den tegner bildet av en vei og et kall, av «en som har gått i Mesterens fotspor».

Kjære Hung, kjære trosfeller!

Palmesøndagens liturgi danner en utmerket bakgrunn for en ny prests første messe i sin menighet. Med glede og takknemlighet er vi samlet til høymesse som du, Hung, i dag feirer med oss. Det er en stor begivenhet for vår menighet.

Du selv har forberedt denne festen med studier og bønn. I går sa du ditt «jeg er beredt» til Gud og kirken. Samtidig har du sikkert gått rundt med bange anelser om det som venter deg som prest, spesielt når du tenkte på de utfordringer som ligger i at du ikke skal arbeide i hjemlandet ditt, men i Norge. Du har sikkert ofte spurt etter forventningene folk vil stille til deg som prest.

Disse forventningene kan være ganske store. Ja, hva venter folk av sin prest? Jeg fant en liten tekst om dette tema: «Folk venter av sin prest at han skal kunne lage preken-disposisjoner som Per Lønning, at han skal ha samme veltalenhet som

Gro Harlem Brundtland, at han skal ha samme sjarm som Dan Børge Akerø, at han skal ha samme takt og dannelse som prinsesse Märta Louise, at han skal kunne administrere som Gerhard Heiberg, at han skal ha samme visdom som Sokrates og samme tålmod som Job... Det er ikke rart at noen mennesker av og til blir skuffet».

Nå ville det vært en bemerkelsesverdige feiltagelse om eselet i Jerusalem trodde at folkets jubel på palmesøndag gjaldt det selv, og ikke Herren. Jubelen gjaldt Kristus som folk hadde satt så forskjellige forventninger til. Mange forstod ham ikke. De tiljublet ham som deres konge og skjønte ikke at han var i ferd med å gå veien opp til Golgata. Frelseren går det siste stykke på den tunge veien for vår frelses skyld. I denne forstand er palmesøndagen med sin jubel og med den påfølgende stille uke også et bilde på vårt liv, den er et bilde på ditt liv både i fortid og i fremtid.

Din livsvei til nå har i stor grad allerede vært preget av det alvor og den utfordring et kall fra Gud innebærer. Du har allerede gått i din mesters fotspor i gode og i onde dager, du har gjennomlevd mange prøvelser som vi europeiske prester stort sett har vært spart for: Du er født den 1.11.1956 i Quang Ngai, Vietnam. Etter at du tok artium, bestemte du deg for å bli prest. Tre år studerte du i Saigon, inntil du i 1978 på grunn av politiske forhold og myndighetenes kamp mot kirken måtte avbryte dine studier. Ditt livsopphold tjente du fra nå av med å hjelpe i en menighet. Fengselet er du blitt kjent med fra innsiden. I 1983 lyktes det deg å flykte med båt fra ditt hjemland. Halvannet år har du oppholdt deg på Filippinene; her var du engasjert i kirkens ungdomsarbeid i fangeleiren. Og i 1985 kom du til Norge. Snart ønsket du å ta opp igjen ditt teologistudium på nytt og arbeide som prest i Trondheim. Du dro til Roma og avsluttet dine studier. Den 7. juli i fjor ble du viet til diakon i Roma av din tidligere biskop i Nha Trang, Franz Xavier Nguyen Van Thuan. Etter din prestevielse i går ved biskop Gerhard Schwenzer er vi samlet her for å takke for den nåde og det kall du har fått fra den mektige Gud.

Jeg spurte deg engang om ditt kall i hele den lange tiden på 16 år mellom 1975 og nå alltid har vært levende, eller om du til tider hadde mistet det ut av syne.

– Jo, det var nok borte en tid, svarte du.

– Hva gjorde at du fant det igjen til slutt? Det var en fortelling du kom over i fangeleiren på Filippi-

det konfesjonelle grunnlaget formelt forsvant fra 1820, var den statskirkelige dominansen sterk. Først over 100 år senere, i 1951, kunne frikirkelige være med i bibelarbeidet, og ti år senere ble et frikirkelig samfunn representert i styret. I 1984 ble Det Norske Bibelselskap endelig gjort om til en bred felleskristen organisasjon. Dermed var det kommet på linje med de aller fleste andre bibelselskaper i verden.

Ber indianerne om tilgivelse
USAs biskoper ber i et hyrdebrev indianerne om tilgivelse for den rasisme som har preget kirkens adferd overfor den innfødte befolkning. Samtidig "forplikter vi oss til samarbeid med den opprinnelige befolkning for å sikre dens rettigheter, dens religiøse frihet og dens kulturelle arv. Som kirke har vi ofte vært ufølsomme overfor mishandlingen av våre innfødte brødre og søstre og ofte vært et speilbilde av

rasismen i den dominerende kultur vi tilhører".

Bakgrunnen for hyrdebrevet er forberedelsene til minnet om "oppdagelsen" av Amerika i 1492. Biskopene oppfordrer i den forbindelse katolikkene til å tenke gjennom hva det vil si å være amerikansk katolikk. 100-årsjubileet bør ifølge biskopene særlig brukes til ny innsats for evangelisering og til større interesse for indianernes rettigheter. KNA

Glade fjes ved prestevigselen i Trondheim - Johannes Vu Manh Hung sammen med biskop Gerhard Schwenzer og apostolisk administrator Georg Müller utenfor St. Olav kirke i Trondheim.

nene. Denne historien vil jeg nå på nytt fortelle for deg og for oss alle. Jeg forbinder med dette mine beste ønsker for din prestegjerning som nå begynner.

En mann hadde en drøm.
Han drømte at han gikk langs strandbredden sammen med Kristus. På himmelen over dem så han forskjellige scener fra sitt liv. I hver

scene så han to par fotavtrykk i sanden, det ene var hans eget, den andre tilhørte Kristus.

Da det siste bilde dukket opp for ham, snudde han seg og la merke til en rar ting: fra tid til annen var det bare ett fotavtrykk å se. Og han fant ut at dette var tidene hvor det gikk ham verst. Han undret seg stort og spurte Herren lavmælt: «Herre, du kalte meg engang til å følge deg; du lovte at du ville gå sammen med meg alle mine veier. Men nå konstaterer jeg at den vanskeligste tiden i mitt liv bare viser ett par fotavtrykk. Jeg forstår ikke hvorfor! Da jeg trengte deg mest, har du latt meg i stikken.

Disse ord traff Kristus midt i hjertet. Først etter en liten stillhet kunne han ta ordet og svare: «Min kjære venn, jeg er glad i deg, jeg ville aldri forlate deg. I de tider da det gikk dårlig med deg, hvor du måtte gjennomgå prøvelser og lidelser, der hvor du bare så ett par fotavtrykk – det var tider da jeg bar deg på mine hender».

Idet dette nr. av St. Olav tar form, vigsles nok en ung norsk vietnameser til prest.

St. Olav gratulerer
André Le Thien Vinh

som de siste månedene har arbeidet som diakon i Porsgrunn, og som nå skal arbeide der som kapellan.

Dronning Isabellas 'sak' utsatt

Forslaget om å saligkåre dronning Isabella av Spania er foreløbig lagt på hyllen, melder det engelske "The Tablet". Ifølge Vatikanets pressetalsmann, Joaquin Navarro-Valls, dreier det seg om en "midlertidig utsettelse mens man utdyper de historiske undersøkelser". Han vil ikke kommentere om utsettelsen skyldes den kritikk som er reist mot en evt. saligkåring.

Jødiske og muslimske grupper er meget sterkt imot saligkåring, men også grupper innen den katolske kirke har klare betenkeligheter (cf. forrige nr. av St. Olav).

Pater Anastasio Gutierrez, som har fremmet spørsmålet om saligkåring og samlet inn 3.500 dokumenter i saken, sier i en kommentar at "jødene er imot Isabella fordi de er anti-katolske. Isabella er et

symbol for katolsk tros utbredelse rundt om i verden. To tredjedeler av verdens katolikker i dag skyldes henne".

Leder for "International Council of Christians and Jews", Sir Sigmund Sternberg, sier han er glad for utsettelsen, men beklager at det er blitt så mye oppstuss omkring forslaget om saligkåring - et forslag han mente var temmelig sjanseløst fra begynnelsen av. THE TABLET

14 Dordi Glærum Skuggevik: «Enigma» – erotiske stønn

Sadisme, sex, gregoriansk sang, bibelsitater og discorytmer er blant ingrediensene i LP-en «Enigma» som skapte salgshysteri på kontinentet sist høst, og ble lansert her hjemme rett før jul. «Musikalsk sett billig *New Age-musik*, en plate som tilslører, forvirrer og desinformerer,» noterer *Dordi Glærum Skuggevik* – skribent og «gregorianist» på sin hals – etter å ha lyttet til produktet.

St. Olavs redaksjon har bedt meg skrive noen linjer om denne platen som bærer tittelen ENIGMA – men ellers er blottet for opplysninger om hvem, hva eller hvor. Leser en med lupe, finner en navnene «Curly» og David Fairstein under noen av titlene. Produsent er «Enigma», tittelen er «Enigma», tittelsporet heter «The voice of Enigma» – og med små bokstaver er copyright 1990 forbeholdt «Virgin». Bildet på CD-en er en tegning av en person sett bakfra – en blanding av en torgkone og en munk iført munkekutte. En ser auraen av et sterkt lys foran personen, og bak ham/henne ligger et klumpete, nærmest trultete kors veltet nede i haugen som personen står på. Bak tittelen «Enigma» står et merke som er en blanding av et kors og en dolk. Årstallet under tegningen er angitt med romertall og A. D – Anno Domine.

Titlene er som følger: Enigmas stemme – Vellystens prinsipper – "Sadness" – Finn kjærlighet – "Sadness" (reprise) – Callas gikk bort – Mea Culpa – Slangens stem-

me – Banking på forbudte dører – Tilbake til troens floder – Vei til evigheten – Hallelujah – Troens floder. (Titlene er gitt på engelsk.)

Allerede ved å studere eksteriøret vet vi at dette er et New Age-produkt. Vi som har latt oss opplyse av pater Olav Müllers tre artikler om New Age, vet det, men de som danser til dette i discotekene, eller som ligger hjemme på rommet med headset og lukkede øyne – de vet det ikke. De vet heller ikke hva New Age-bølgen er for noe.

Enigma betyr «Det gåtefulle» – sier leksikon.

Musikken kommer ut av et intet. Den er av typen «Twin Peaks», og en dvelende kvinneverst hviskesnakker på engelsk: «Dette er Enigmas stemme. I den neste timen vil vi ta deg med oss til en annen verden, inn i musikkens, åndens og meditasjonens verden. Slå av lyset, ta en dyp pust og slapp av. Begynn å bevege deg sakte, svært sakte. La rytmen være ditt ledende lys.» Et gregoriansk kor med unge mannsstemmer – med en høy kvalitet på

sangen – synger. Avslutningsordene er – «In nomine Christi. Amen.»

Ligger en på sengen med headset nå, vil en være hypnotisert ganske ettertrykkelig. (Vi vet at de fleste som hører på denne platen, er unge mennesker som ligger på sengen med lukkede øyne og headset.)

Det er vanskelig å vite når den ene tittelen går over i den andre. Alt glir bare videre hele tiden, slik som musaken – bakgrunnsmusikken i butikkene.

De musikalske ingrediensene er hovedsakelig en dame som pustesnakker på fransk, enkelte ganger på engelsk, delvis innimellom, delvis i en slags dialog med den gregorianske sangen, noen ganger snakker en mann. En damesopran kommer inn i belcanto operastil (Callas?), alt omkranses av «skyer» og strømmer av synthesizerlyd uten innsnitt eller avsnitt. Alt er dekorert med «blubbing» og «blobbing» fra synthen, ensformige diskodunk fra rytmeseksjonen, militærtrømme, klokkeklemt i det fjerne, fuglesang, litt armensk eller kanskje islamsk liturgisk sang når det snakkes om «troens floder» (Babylon – uten at navnet nevnes). Innimellom alt dette – klynking, tung pust (etter å ha løpt?), stønn og pusting (før orgasme?) og tungt åndedrett (etter orgasme?).

Hovedsekvensen på platen – ca. midt i strømmen – er en dialog mellom kvinnestemmen og mannsstemmen: Kvinnen (på fransk): «Jeg sover ikke lenger.» Mannen (på engelsk): «Tiden er kommet.»

Kvinnen (fransk): Jeg begjærer deg. Ta meg! Jeg er din. Jeg vil til bunns i mine fantasier. Jeg tilhører

Vil gjenopprette katolske skoler

Ungarns katolske biskoper oppfordrer landets katolikker til en storstilet innsamling av midler til å gjenopplive det katolske skolevesen i landet. Under de 40 år med kommuniststyre fikk bare 8 katolske 'midelskoler' lov til å fortsette med undervisningen. Siden 1990 får de en viss støtte. Som i Polen, er mange kirkelige eiendommer blitt omdannet til offentlige kontorer, og siden staten ikke har penger til å bygge, må kirken vente på bedre tider før den kan få sine bygninger tilbake. KNA

Muslimsk-kristen fredsplan for Midt-Østen

En gruppe kristne og muslimske ledere fra Jerusalem har lagt frem for paven en felles fredsplan for en rettferdig løsning på konflikten mellom israelere og palestinere. Dialog mellom de forskjellige religionene står sentralt i planen.

Vatikanets egen fredsplan, fremlagt for en tid siden, omfatter bl.a. internasjonalisering av Jerusalem med særlige beskyttel-

seslover for jødene, de kristnes og muslimenes hellige steder, dernest anerkjennelse av en palestinsk stat ved siden av den israelske og religionsfrihet i samtlige land i Midt-Østen. Paradoksalt nok er Saddam Husseins Irak det eneste muslimske land i hele Midt-Østen hvor kirken er tillatt, og hvor den har egne skoler og frihet til religiøs praksis. Hverken i Kuwait, Saudi-Arabia eller de øvrige Golf-land er kristendommen tillatt. KIPA

til gregoriansk musikk?

15

det som er forbudt! Jeg er gal...jeg...gir...» Her bryter det vakre gregorianske Kyrie som har samme åpningstema som den norske folkevisen «Håvard Hedde» inn. Dette fortsetter i veksling, damens lignende utbrudd – og Kyrie som omkved. Militærtromme og fjerne klemt av klokker kommer inn, alt forsvinner ut i "fading" av lyden, omkranset av «synth-skyer». «Dyden – ved synden,» sier damen – «Gi meg – gi meg – gi meg!» «In nomine Christi – Amen» – svarer koret, oppfulgt av »blubbing» og pusting.

*

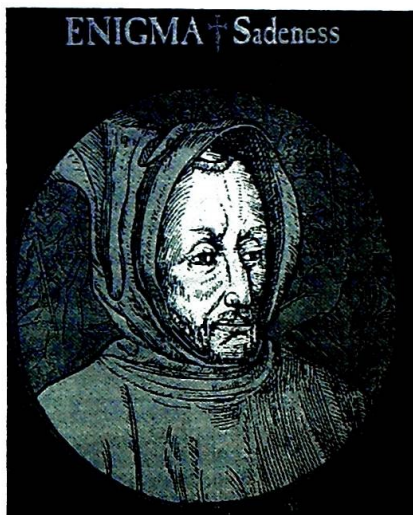
Ved første gangs gjennomhøring på vanlig avspilling i rommet, griper faktisk undertegnede seg i å danse – for første gang på flere år, tror jeg! (Mea culpa!)

Nevøens forlovede kommer inn, og sier – ja, denne musikken ble brukt under visning av nye frisyrer på Royal Garden Hotel i Trondheim nylig, for hun husket at det ble brukt gregoriansk sang (!). Egnet seg godt, sier hun.

«Sosse-pop!» sier sønnen som kommer hjem fra nattskift på aluminiumsverket. (Velsignet være din jordnærhet! Men, så har han også vært på turné med Choeur Grégorien de Paris i både øst og vest.)

«Nå skal vi høre om en plate med erotiske stønn til gregoriansk musikk,» sier programkaperen på P2, og intervjuer professor Bøckman fra religionsinstituttet på Universitetet i Trondheim.

Ja, kan denne platen klassifiseres så enkelt?

Fra omslaget til LP-utgaven av «Enigma, Sadness part I»

Ved første gangs gjennomhøring er den ganske spennende. Når en tar på walkman og skrur tilbake kassetten en masse ganger til en har klart å høre teksten, er platen blitt billig og platt. Flere gangers høring vil gjøre den sløvende – en slags «åndsmusak» uten avsnitt og innsnitt musikalsk. Og innholdsmessig? – Tidstypisk for vår tid, dessverre: Vi serverer ungdommen lapskaus av alt mulig, før de er blitt kjent med ingrediensenes opprinnelse, karakter og bruksområde. Unge mennesker befinner seg i fri flukt, svært mange av dem, uten tau i land til noe referansesett som forteller hva er hva, hva som er falske profeter, og hva som har varig verdi og gehalt.

Vi som er godt voksne, har grunnlag for å si: – Dette er

smakløst og blasfemisk. Fysj-fysj! – Eller vi kan oppkaste oss til det sofistiskerte standpunkt og si at dette er et Maria Magdalena-tema – mennesket som strever i fornedrelse og synd – men som håper på og drages mot det sakrale. Eller: Er det rett og slett satanisk?

Undertegnede vil nok si at bortsett fra den gregorianske sangen, som er av høy kvalitet, er platen musikalsk sett billig «New Age-musak», som vi nå også får stadig mer og mer av ut gjennom NRK's kanaler. Teksten er utydelig ofte. Tilsiktet? Det er en plate som kan ha (utilsiktet?) farlig hypnotisk effekt på unge som lytter intenst. Det er en plate som tilslører, forvirrer og desinformerer unge mennesker når det gjelder grunnleggende innsikt på tilværelsen. Jeg tror dette er et eksempel på en meget omsegripende og farlig trend i tiden som få er obs. på konsekvensene av for dem som vokser opp nå. Denne platen er mye mer suspekt i så måte enn den amerikanske MADONNA med sine show – fordi på denne platen kryper forvirring mer umerkelig inn gjennom øret, mens MADONNAS vulgærerotiske antrekk og opptreden kombinert med overdimensjonerte kors og andre sakralobjekter faller for egen øks uten å tas for annet enn det det er – nemlig underholdning med et vulgær-elegant tilsnitt, som ingen tar alvorlig. Det er bare underholdning – om enn noe rå i bunnen. Det gir oss et ufarlig lite «kick» av blasfemi, et krydder i tilværelsen.

Som oppstarter av «Den gregorianske sangs venner» i Trondheim, trøster jeg meg på frisøren som

AVVIK: uttrykk for menneskelig liv!
«Jeg liker ikke denne avviker-problemstillingen.» sier Trygve Natvig, generalsekretær i Norges Kristelige Studentforbund. «Det forutsetter nemlig at det finnes noe normalt som man avviker fra, og denne normaliteten har jeg ingen tro på!
Det er så mye spennende mellom og i mennesker. Spørsmålet er hvordan vi lar slike

ting komme frem, ikke som avvik, men som uttrykk for menneskelig liv. Det er mange blomster i Guds have, det er stor spennvidde i menneskelivet.

«Dette med «avviker» og «normal» setter vi først og fremst opp fordi det er viktig for oss selv. Ikke fordi det er viktig for saken vi diskuterer,» sier Trygve Natvig med solid ettertrykk.
Fra «AKT»

Bibelselskap i Sovjet:
brobygger mellom kristne kirkesamfunn

Fra nyttår tilrådte Andrei Khostov som forlags sjef i det ferske sovjetiske bibelselskap. Født i Moskva for 36 år siden, oversetter og journalist, tidligere med særlig ansvar for Unesco-magasiner på russisk.

«Som for alle bibelselskap blir også vår hovedoppgave å utgi og spre bibler,» sier

oppfattet den gregorianske sangen i all pesingen og synth-bruset. «I dag ligger den gregorianske sangen i en kryssild av interesse fra de forskjellige hold,» har jeg tidligere skrevet i St. Olav. Kanskje vil denne sangen som har sine røtter tilbake til menneskehetens morgen, stå denne prøven også? Kanskje vil ungdommer etter å ha blitt lei av lapskaus, kjøpe gregorianikk ublandet? Som pater Olav Müller skriver – ting i New Age kan, til tross for farene, lede mot positive ting via den lengselen mot det åndelige som tross alt er det grunnleggende.

*

På forespørsel gir «Virgin» ut opplysninger om opphavsmannen: Michael Cretu f. 18.5.1957 i Bucuresti har rumensk far og østerriksk mor. Han flyttet til Tyskland i 1975 og har studert ved musikkhøyskolen i Frankfurt, med komposisjons-eksamen på høyeste nivå. Han er en suksessrik studiomusiker (keyboards), arrangør og produsent. Hans kone Sandra arbeider sammen med ham på sine plater. Cretu opplyser at «ENIGMA» er realiseringen av en drøm han har hatt lenge. «Jeg ønsket musikken skulle ha en menneskelig og varm effekt, samtidig som den skal gi en følelse av å levitere,» sier han.

Cretu beskriver hele tiden platen som et studiomusikkprosjekt, uten å komme inn på innhold, helhet, kontekst eller filosofi bak det hele, noe som for meg understreker det snikende og det suspekke omkring New Age-bølgen.

Og denne platen – ja, den handler nok om noe langt mer enn erotiske stønn satt opp mot gregoriansk sang. Den handler nok om langt mer enn tilsettingen av religiøse krydderklyper til sexen som vi er gått lei av, og som vi prøver å gi en

ekstra dimensjon med religiøse fragmenter tatt ut av sin sammenheng.

Den tilhører New-Age-bølgen som skyller oss med – umerkelig – til hva?

Jomfru Maria høgstdags

Det er høgstdags, kyrkja open. Innom døra eg tred.

Mor åt Jesus Kristus, eg kjem ikkje for å be.

Det er inkje eg ønskjer, eg har ingen ting å by.

Eg kjem berre, Moder, for å sjå deg på ny.

☆ ☆ ☆

Ikkje seie noko, berre skoda draga dine,

la hjarta syngje og bruke orda sine,

ikkje tala, men berre kveda, det som rådlaust sprengjer på,

som ein måltrost syng ut gleda si i ein leik av strofer brå.

Paul Claudel, gjendiktet av Sigmund Skard.

Fra den nye bønnebogen.

forlagssjefen, «men for oss blir det nok også en spesiell oppgave å være brobygger mellom kristne kirkesamfunn. Alle bruker vi Bibelen, derfor må vi kunne arbeide sammen,» sier Andrei Khostov som selv er russisk-ortodoks. Og som regner med at bibelsendinger fra den internasjonale bibel-union, UBS, vil beløpe seg til en million bibler i 1991. Fra «Nytt om Bibelen»

Sagt under generalforsamlingen til Kirkenes verdensråd:

Det som nå skjer i kristenheten, er en forskyvning av kristenhetens sentrum: fra vår (vestlige) del av verden til den tredje verden. Sekstifem prosent av verdens kristne bor i dag i den tredje verden. Det betyr at nye, levende troserfaringer mer og mer

kommer til uttrykk i et annet kulturelt miljø enn vårt.

På samme vis som vår kultur nådde den tredje verden – i misjonens spor – er det nå på tide at vi åpner oss for disse nye, levende troserfaringene. Kanskje kan det være redningen for fremtidens kirke.

Fra P1's søndagsprogram «På kirkebakken»

Leserbrev:

Et apropos til "Ingen vanlig pølsebod"

Kjære Kristins søster!

Jeg er enig med deg (i Blikk på tiden, St.Olav nr. 3 - 91) i at vi kan og bør betale mer til vår egen kirke, og jeg håper at dette innlegget kan starte en debatt som vi må ta. Men da må vi komme bort fra dette ulykksalige prinsipp med gjennomsnittsbetøp pr. katolikk, hva enten det nå er kr. 25 pr. hode til bispedømmet eller dine 1000 årlig. Det avsporer debatten - slik jeg vil vise i dette innlegg.

Mitt brev treffer forøvrig sikkert ikke dem det egentlig angår, for jeg skulle tro at de aller fleste katolikker som leser St.Olav, betaler langt mer i året. Kollekt, støtte til bladet "Broen", abonnement på St. Olav, basar i menigheten, gaver til katolske institusjoner, til Caritas etc. etc. Dessuten er det et beklagelig faktum at en god del av de 28.000 katolikker i vårt land ikke viser seg i kirken unntatt når barn skal døpes, gå til førstekommunion eller konfirmeres. Da skal kirken stå der til tjeneste! Men bidrag hvert år, hver uke?

For meg personlig er problemet med å bidra ikke så stort. Men jeg kjenner en del unge familier - mannen studielån, ikke så høy gasje, konen må jobbe eller tar kanskje selv utdannelse, de har et par barn - og hvis nå Kristins søster er enslig og tjener bra, så må hun kanskje være enig i at det er noe skjvett i at en eneforsørger i en familie på fire skal betale kr. 4.000, mens hun betaler

1.000 av bedre inntekt. Og hva med en på minstepensjonistens sultegrense?

Tenker man slik, kan man lett komme til å forkaste hele ditt innlegg, og det må ikke skje! Tvert imot, vi må få en realistisk debatt om dette, og der har St. Olav - tross i de innvendinger som kan gjøres mot Kristins søster - tatt et initiativ. Det må skrives om saken i våre to publikasjoner "Broen" og "St.

Olav", undersøkes hva som kan gjøres. Noen menigheter har kanskje flere barnerike familier enn andre, noen en annen sosial sammensetning. En reell debatt om dette må vi få, og der må det komme frem at de aller fleste virkelig praktiserende katolikker i dag betaler ganske meget til sin kirke. Men hvor mange er det?

Pater familias

Påskenaattmesse med ny musikk

For tredje år på rad har de to prestene Torbjørn Røske og Bernt Venås i Surnadal kommune på Indre Nordmøre tatt i bruk påskenaatt som gudstjenestetid for å fornye statskirkens påskefeiring. (23.30-01.00)

I år ble det skrevet ny musikk av 18-åringen Trygve Røske - sønn av presten med samme navn. Han har ellers laget musikk for amatørteaterets lokale revy, den lokale balettgruppen - og skal også representere Møre og Romsdal i ungdommens kulturmønstring i Olavshallen i Trondheim med sin rockegruppe «At present».

Påskenaattmessens nye musikk ble fremført av kommunens tre kirkekor, et nytt ungdomskor, en strykekvartett der en klarinett erstattet bratsjen fordi bratsjisten hadde brukket en tomme(!), komponistens rockegruppe «At present» forsterket med trompet og - kirkeorgel. En sopransolist fremførte en ny «Marias sørgesang» foran altertavlen korsfestede Kristus under mørkleggingen av kirken. Det hele var innstudert og ble dirigert av Donald Evans, som er oppvokst som guttesopran i Canterbury-katedralen, og er utdannet ved Royal School of Church

Music i Canterbury og ved King's College Cambridge. Bibeltekstene fremstod som nye, resitert av skuespilleren Alf Ramsøy.

Det hører med til historien at til tross for en dramatisk snøstorm, begynte folk å komme tre kvarter før tiden, og de siste hadde problemer med å finne plass. Stangvik kirke tar 4-500 mennesker. Det ble langt fra nok talglys til alle! Allslags folk fra 7 til 90 kom, høykirkelige, bedehusgjengere og «vanlige». Mange med mer enn én times kjøring i snøstormen! Det er tydelig at det er en stor sakral hunger i det norske folk, som ikke kan møtes med det vanlige trivialspråket, men som må møtes med gammel utprøvet liturgi som tar i bruk kunstens dimensjon, og som tåler ny og uventet musikk. Påskenaattsgudstjenesten ble i særdeles grad en gudstjeneste, selv om statskirken fremdeles strever med å få sine medlemmer til å begripe hva nattverden er. Dessverre deltok bare stort sett «de frelste» denne gangen også. Det ytre som ble ført tilbake fra moderkirken, brakte folk langt - men kjernen mangler, dessverre. Det var en sterk erfaring for den eneste katolske sangeren i Stangvik Kantori.

D. G. Skuggevik

Kardinal Tomaseks etterfølger Biskopen av Ceske Budojovice, Miroslav Vlk, er utpekt til å etterfølge kardinal Frantisek Tomasek som Tsjekkoslovakias primas. I et takkebrev til kardinal Tomasek kaller president Vaclav Havel kardinalen for en av de få moralske "konstanter" i de harde årene under kommuniststyret.

Ifølge biskop Vlk vil det ta hardt arbeid og lang tid - antagelig en hel generasjon - å forandre folks tankegang etter så mange

år med kommunisme, men han er likevel optimist. Vlk, som er 58 år gammel, er utdannet arkivar, men gikk over til teologi- en og ble ordinert til prest under Praha- våren 1968. Han ble flyttet fra det ene lille sognet til det neste inntil myndighetene i 1978 tok fra ham hans "preste-lisens" og forbød ham å "utøve sin profesjon". I åtte år arbeidet han som vinduspusser i Praha, men fortsatte sitt pastorale arbeid i all hemmelighet. THE TABLET

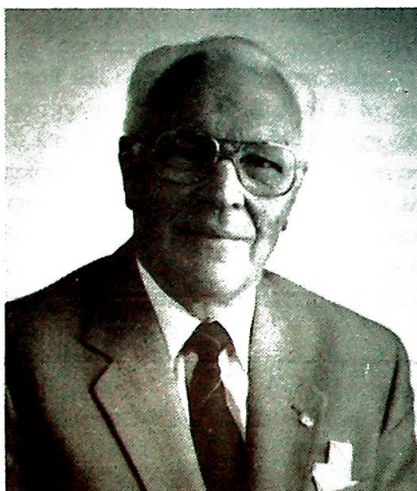
Teknisk utstyr overtar omsorg Stadig flere kommuner ønsker teknisk overvåkingsutstyr for å overvåke psykisk utviklingshemmede som i forbindelse med gjennomføringen av HVPU-reformen nå plasseres i kommunale boliger, sier Linda Rhode, landets eneste spesialkonsulent for psykisk utviklingshemmede. Hun setter spørsmål ved lovligheten av enkelte av de overvåkingssystemer som anskaffes - bl.a. ved slike som ellers brukes til å kartegge

Alfred Taxt in memoriam

Når kirkens historie i Norge etter at den kom tilbake i 1843 skal skrives, vil Alfred Taxts navn få en bred plass i omtalen av legmannsarbeidets fremvekst etter siste krig. Som formann i St.Olavs Forbund i siste halvdel av 50-årene, så han at det var behov for et intimere samarbeid mellom kirkens ledelse og legfolk. Det førte til at Forbundet ble nedlagt og legmannsrådene i sin tur innført.

Men allerede lenge før det hadde Taxt gjort en stor innsats for sin kirke. Han var født i 1915, og var i årene før krigen ivrig med i det daværende ungdomsarbeidet. 9. april 1940 meldte han seg til tjeneste, og senere ble han en av pionerne innen motstandsbevegelsen. Det førte til arrestasjon i 1942 og til konsentrasjonsleir i Tyskland. Troen ga ham styrke og indre ro under de vanskelige forhold - det kan tidligere medfanger fra Sachsenhausen fortelle om.

Hjemme igjen tok han opp leg-

Alfred Taxt - initiativtaker og inspirator innen katolsk legmannsarbeid i vårt land - er død.

mannsarbeidet og bistod fremveksten av Ungdomsforbundet med råd og dåd, noe som førte til at han ble Ungdomsforbundets første æresmedlem.

Senere deltok han bl.a. i Mariaholmkomiteén og i menighetsarbeidet og - selvsagt - i Legmannsrå-

det i Oslo Katolske Bispedømme. Sin faglige kompetanse stilte han også til kirkens rådighet ved å føre regnskaper både for bispedømme og menighet.

Det katolske speidergildet var han også med på å bygge opp.

Samtidig bygget han sammen med sin Berit opp deres hjem på Stabekk der han kunne glede seg over en etterhånden stor familie.

Alfred Taxt døde fredelig den 14. april - han hadde lenge visst, uten engstelse, at døden kunne komme brått. Han ble begravet fra en fullsatt Mariakirke på Stabekk der han i så mange år også hadde vært medlem av sangkoret.

Hans bror Antom Taxt forrettet under requiem-messen sammen med sogneprest Jo Neve, og ved orgelet satt Wolfgang Plagge.

Ved en minnestund i menighetslokalet ble det sagt mange takkens ord. Ord som viste at her gjelder det gamle ord: Ett jeg vet som aldri dør, en god manns ettermæle. *jb.*

Folkefest med Norges mest leste bok! Den 26. mai feirer Det Norske Bibelselskap sin 175 årsdag. Dagen markeres bl.a. med "Folkefest med Bibelen i Oslo Spektrum" der Kong Harald og Dronning Sonja vil være til stede, forteller en helsides annonse i Vårt Land. Her skal også Bibelselskapets nye praktbibel, Olavsbibelen, lanseres. Bibelen er her "brettet ut over 1.300 sider illustrert med innpå 300 fargebilder av norsk kunst gjennom 750 år", leser vi i "Nytt om Bibelen".

Målgruppen for denne utgivelsen er først og fremst "den vanlige familien", selv om man også regner med at "en del spesielt kunstinteresserte mennesker vil satse et par tusener på et slikt verk". Man planlegger i første omgang et opplag på 4-5.000.

Pavens anliggende for bønnens apostolat i mai:

At de lokale kirker må være levende fellesskap som deler de materielle og menneskelige ressurser.

hvordan dyr ferdes i naturen.

- Bruk av teknisk utstyr til overvåking må bare tillates der en medisinsk eller faglig kan begrunne at det er nødvendig med slikt utstyr i et observasjons- eller behandlingsopplegg, sier Rhode, som understreker at slik teknisk overvåking ikke - av økonomiske grunner - må erstatte personell, og at slik bruk er "stikk i strid med HVPU-reformens intensjoner". KLASSEKAMPEN

Mediene - en Guds gave

Den 12. mai feires medie-søndagen for 25. gang. I sitt budskap i anledning dagen minner paven om pastoralinstruksjonen "Communio et progressio" (1971), som i 20 år har vært den katolske medieførståelses charter. Paven oppfordrer biskopene og de troende til å sette seg inn i de prin-

sipper for medievirksomhet som er frem-satt i instruksjonen, og handle i overens-stemmelse med dem.

Tidligere i år, nærmere bestemt den 24. januar, dagen for journalistenes vernehelgen, Frans av Sales, kalte paven mediene for "en Guds gave som kan bringe men-nesker nærmere hverandre i gjensidig forståelse som søsken". KIPA

Golfkrigen - en utfordring til sannheten

19

"Vi ønsker - særlig på bakgrunn av de erfaringer man gjorde under Golfkrigen - å rette søkelyset mot de alvorlige spørsmål som knytter seg til mediene og journalistenes troverdighet og ansvar," heter det i en resolusjon fra styret i Union Catholique Internationale de la Presse (UCIP), som nylig var samlet til møte i Sveits. "Vi ønsker både å gi honnør til dem som - vanskeligheter til tross og til dels med stor risiko - gjorde en innsats for å skaffe og formidle informasjon, og til dem som har bidratt til en nødvendig debatt om de forhold pressen og informasjonsarbeidet generelt opplevde i forbindelse med Golfkrig heter det i resolusjonen. Den økende innflytelse teknologien og markedskreftene har, maner til ettertanke og til innskjerping av etiske prinsipper og etisk forsvarlig praksis," heter det i resolusjonen, som minner om at "økonomiske hensyn og kriterier, altså 'jakten på publikum', og ønsket om å gjøre et 'scoop' alltid må underkastes overordnede hensyn som sannhetskriterier og samfunnsmessig relevans. Sannheten krever at man må stille strenge krav til kildene og til verifisering av informasjon. Det krever årvåkenhet mot mulig manipulering."

UCIP-ledelsen slår fast at "korrekt informasjon som tjener rettferdigheten og freden, er et samfunns-gode", men at det kreves adskillig både av ærlig vilje og innsats for å "skaffe til veie og gi videre slik informasjon som virkelig bidrar til å øke forståelsen for f.eks. de stridende parter i en konflikt, for forhistorien, for de kulturelle og reli-

giøse aspekter, for ønsker og for legitime interesser; det krever ærlig vilje til å informere - uten å skjule til frykt og affekt, propaganda og sensur".

Det heter videre at "UCIP, som omfatter både utgivere og journalister, har merket seg at

dagens situasjon på ny bekrefter de trykte mediers betydning og økte ansvar". Organisasjonen oppfordrer derfor katolske journalister til å engasjere seg til "forsvar og fremme av troverdig informasjon - i frihet og under ansvar".

Fra den nye bønneboken:

Pinseaften

Pris og ære være deg, Ånd over ånder, hellige Talsmann, du som fra den første pinse inntil nå har oppholdt en kristen kirke på jorden og gitt oss å ha hjemme der til våre sjelers frelse og salighet. Vi ber deg, bli ikke trett av oss som ofte har gjort deg sorg og vært sendrektige og gjenstridige mot ditt hellige kall, men miskunn deg over oss i vår ringhet og svakhet.

Se, vi venter på ditt hellige løfte, vi sukker etter din fylde. Skap i oss rene hjerter og forny en stadig ånd inneni oss. Send oss nye tider, hellige åndstider fra det høye, fruktbare tider fra himmelen, at Kristus må forklares iblant oss, og hans menighet bli enig og klar og sterk av hans herlighet.

Samle inn til ham et stort åndelig folk her hjemme og ute blant folkene. Gi menn og kvinner som går foran i Herrens kraft, send hyrder og evangelister med trofaste hjerter og brennende tunger, som forkynner det evige evangelium og bryter ned Satans festninger. Virk i hele menigheten, i alle menneskehjerter og i meg, du livets og sannhetens Ånd, at pinsen må skride frem over jorden og skape den nye, evige menneskehet til Faderens ære i Jesu Kristi navn! Amen.

M.B. Landstads Salmebok

Kardinal Stepinac må rehabiliteres!
Formannen i den jugoslaviske bispekonferanse, kardinal Franjo Kuharic, krever offentlig rehabilitering av den tidligere erkebiskop av Zagreb, kardinal Alojzje Stepinac. I en velregissert rettssak i 1946 dømte kommunistene kardinal Stepinac til 16 års fengsel for angivelig samarbeid med nazistene. I et intervju nylig sa kardinal Kuharic at den katolske kirke i Kroatia ikke krever noen gjenopptagelse av rettssa-

ken, men en erklæring fra regjeringen i Beograd om at prosessen den gang var rettsstridig - slik den ungarske regjering har gitt når det gjelder saken mot kardinal Mindszenty.

De kroatiske katolikker har aldri tvilt på at Stepinac ble uskyldig dømt, sier Kuharic, og nå offentliggjør til og med den statlige presse dokumenter til hans forsvar. Uavhengige forskningsrapporter viser at kardinalen var en klar motstander både av

nazistenes "rasevanvidd" og av de kroatiske fascistenes tilintetgjørelsestog mot de ortodokse serbere. Denne de facto rehabilitering i den offentlige mening bør følges opp med en formell erklæring fra regjeringens side, mener kardinal Kuharic. En rehabilitering er viktig også på bakgrunn av det konflikfylte forholdet mellom serbere og kroater i dagens Jugoslavia.

L'OSSERVATORE ROMANO

Bispekonferansen: Europa på dagsordenen

Europaspørsmål var et hovedpunkt på dagsordenen da Den Nordiske Bispekonferanse holdt sitt vårmøte i Oslo i midten av april. To representanter for det norske justisdepartement orienterte om utviklingen innen flyktninge- og ayslpolitikken. Størsteparten av de flyktningene som kommer til Norge i dag, kommer fra Afghanistan og Øst-Europa, og for å hjelpe disse menneskene, bør kontakten mellom myndighetene og kirken styrkes, heter det i pressemeldingen etter møtet. Antallet "unierte katolikker" i Norden øker i takt med innvandringen fra øst, og bispekonferansen vil be om Romas tillatelse til å utdele sakra-

mentene etter latinsk ritus til disse menneskene når ingen "øst-ritusprest" er tilgjengelig.

Som forberedelse til Europasynoden som finner sted i Roma ved månedsskiftet november/desember i år, diskuterte man inngående hendelsene i forbindelse med kommunismens sammenbrudd i Øst-Europa. I den nye situasjon som er oppstått, er kirkens vitnesbyrd om den kristne frihet og om menneskerettighetene viktig - et tema som Det Europeiske Bisperåd (CCEE) tok opp under sitt møte i Milano tidligere i år der biskop Verschuren av Helsinki var til stede.

Oslos biskop Schwenzer orienterte om den nye ritus for preste-, diacon- og bispevigslere, som med det første skal oversettes til de nordiske språk. Biskop Brandenburg av Stockholm rapporterte fra bispesynoden sist høst om "prestenes utdanning i lys av dagens situasjon"; konferansen besluttet å styrke både videreutdannelsen av prester og omsorgen for de "geistlige yrker" generelt.

I et telegram til myndighetene i Folkerepublikken Kina ber de nordiske biskoper om at de biskoper, prester og legfolk som for tiden holdes innesperret i kinesiske fengsler, må settes fri.

Katolsk sosiallære - godt forbilde

- De prinsipper den katolske sosiallære bygger på, er svært så egnet som forbilder for en moderne sosialpolitikk, og særlig for en politikk som innser at staten, selv om den anstrender seg til de ytterste, ikke kan klare alt, og kanskje heller ikke bør gjøre det, sier Björn Engholm, ministerpresident i Schleswig-Holstein og påtroppende SPD-leder, i et intervju med Katholische Nachrichten Agentur.

- Prinsippet om 'subsidiaritet', det at et problem, en 'sak' bør løses på et så 'lavt' nivå som mulig, altså så nær som mulig opptil den eller

de som problemet eller saken angår, legger opp til menneskelig nærhet og solidaritet mellom mennesker, prinsipper som for meg er livsviktige for en sosial politikk. Men 'subsidiariteten' må ikke defineres feil eller misbrukes - f. eks. ved at man legger ansvaret på skuldre som ikke har kraft nok til å bære vekten.

Engholm mener det er "absolutt riktig og nødvendig" at kirken engasjerer seg når det gjelder de moderne sosiale strukturer. Stat og kirke samt de store sosialt engasjerte organisasjoner utfyller hverandre. "I vårt samfunn er kirken

også en politisk institusjon, men den må aldri bli partipolitisk. Kirken skal være på parti med mennesket, den skal rope varsku når moralen og etikken blir skadelidende". Han går imot "den forestilling at politisk handling kan frembringe menneskelig lykke, det er å gå for langt. Politikken kan skape rammebetingelser, innen hvilke det er mulig å være lykkelig. Om staten begynner å definere hva menneskets lykke består i, tenderer den mot det autoritære, og det tar jeg avstand fra".

Kirkelig fredsappell til serbere og kroatere

- Kroatere og serbere bør gjøre alt for å sikre sameksistens i fred, heter det i en felles erklæring fra den serbisk-ortodokse patriark Pavle og den katolske primas i Kroatia, kardinal Kuharic.

I et land med flere etniske grupper og kulturer bør alle med fornuft og tålmodig-

het og på menneskelig og kristen vis søke løsninger som har det felles vel som mål, sier patriarken, som klart fordømmer den vold myndighetene har møtt demonstrasjonene med. Kardinal Kuharic erklærer at hans budskap er det samme som patriarkens. Begge parter bør lære å leve sammen i gjensidig respekt, ingen må la seg fange inn av hatets propaganda.

Mor Teresa i NRK-TV

Programredaksjonen i NRK- Fjernsynet opplyser at en serie om Mor Teresa, på 15 - 20 programmer av 5 minutters varighet, er klar til å gå på luften. Det første programmet kommer antakelig onsdag 29. mai, med sendetid rett før eller rett etter Kveldsnytt, så blir det to programmer i uken en tid fremover. Filmteamet som har produsert programmet, har - med jevne mellomrom - fulgt Mor Teresa på nært hold, både hjemme i India og på hennes reiser.

21

Fra Caritas Internationalis' Newsletter:

Om markedsøkonomi og humanitet

I kjølvannet av den sosialistiske planøkonomis raske nederlag i Øst-Europa, snakkes det til stadighet om markedsøkonomiens seier: Ene og alene markedsøkonomien er i stand til å bringe håp og følgerlig også velstand til de utarmede folk på den sydlige halvkule.

I det tidligere DDR, et høyt utviklet land sammenlignet med landene i syd, har den begynnende markedsøkonomi ført til store vanskeligheter. Det er all grunn til å tro at det vil bli uendelig meget vanskeligere for de fleste utviklingsland å bygge opp en økonomi som kan konkurrere med dagens industrialiserte land. De mangler den nødvendige kunnskap og ekspertise, de mangler fagarbeidere og stort sett også den infra-struktur som trengs for industriell utvikling.

Vi på vår side bør være svært varsomme med å gi råd og anbefalinger til utviklingslandene. Det gjelder også Det internasjonale pengefond som i særlig grad påtvinger de mest utarmede og forgjeldede land markedsøkonomiens betingelser. Vel er det så at markedsøkonomiens krefter utvilsomt garanterer effektivitet, men de fører ikke automatisk til at folks behov dekkes på tilfredsstillende måte. Massefattigdommen kan øke til tross for et økt bruttonasjonalprodukt. Hva hjelper det å fortelle mennesker som holder på å sulte i hjel, at i det store og hele fungerer landets økonomiske system godt? Markedsøkonomiens seier er ikke nødvendigvis en seier for humaniteten. Hvis markedsøkonomien virkelig skal komme alle mennesker til gode, må det aktiv bygging og konstruksjon til. Det må finnes en samfunnsrett makt som er i stand til å sikre balanse og rettferdig fordeling. En slik makt eksisterer ikke i de fleste utviklingsland.

Tallet på fattige vokser også innen det europeiske fellesskap til tross for god økonomisk vekst. Man regner med at det nå dreier seg om ca. 44 millioner mennesker. De som særlig rammes, er de eldre, de arbeidsløse, de funksjonshemmede og alene-foreldre - i denne siste kategori er kvinnene i flertall.

Spørsmålet om rettferdighet blir stadig mer påtrengende både innen Europa og i resten av verden.

Våre Rettferdighet- og freds-kommisjoner står overfor store oppgaver.

Årsrapport fra "Kommisjon for rettferdighet og fred"

Rasisme og nord-sør problematikken var hovedsaker på programmet for Oslo Katolske Bispedømmes Kommisjon for rettferdighet og fred, leser vi i årsrapporten for 1990. Utgivelsen av heftet "Kirken og rasismen - på vei mot et mer menneskeverdig samfunn", til salgs bl.a. i St. Olav Bokhandel, ble gjort mulig bl. a. ved støtte fra Utenriksdepartementet. Utgivelsen av heftet ble markert bl.a. ved foredrag og en flerkulturell aften i St. Hallvard kirke i Oslo.

Kommisjonen har i 1990 arbeidet med Kirkens sosi- allære i lys av nord-sør problematikken, og har i den forbindelse samlet og redigert materiell fra en rekke offentlige, kirkelige og andre instanser. "Kommisjonen vil i løpet av sommeren 1991 utgi materiell som er mer pedagogisk innrettet enn f. eks. heftet om Kirken og rasismen," heter det i årsrapporten. Som også beretter kort om den internasjonale kontakt kommisjonen har hatt.

TRENGER DU TRYKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 - 30 84 53

MALERMESTER
utfører allslags måler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

GUSTAV BØHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

22 Liturgisk kalender

MAI

9. KRISTI HIMMELFART
Ap. gj. 1,1-11; Ef 1,17-23
el. Ef 4,1-13; Mark 16,15-20
10. Fredag
Ap. gj. 18,9-18; Joh 16,20-23
11. Lørdag
Ap. gj. 18,23-28; Joh 16,23b28
(Norske tidebønner - uke 3.)
12. Syvende Søndag i påsketiden
Ap. gj. 1,15-17.20-26; 1 Joh 4,
11-16 Joh 17,11-19
13. Mandag
Ap. gj. 19,1-8; Joh 16,29-33
14. Tirsdag. Mattias, apostel
Ap. gj. 1,15-17.20-26;
Joh 15,9-17
15. Onsdag
Ap. gj. 20,28-38; Joh 17,11-19
16. Torsdag
Ap. gj. 22,30.23,6 11;
Joh 17,20-26
17. Fredag
Ap. gj. 25,13-21; Joh 21,15-19
18. Lørdag. Johannes I, pave og
martyr
Ap. gj. 28,16-20,30-31;
Joh. 21,20-25
(Norske tidebønner - uke 3)
19. PINSE
Ap. gj. 2,1-11; 1 Kor 3-7.12-13
Joh 20,19-23
20. Mandag
Bernardin av Siena, prest
Sir 1,1-10; Mark 9,14-29
21. Tirsdag
Sir 2,1-11; Mark 9,30-37
22. Onsdag
Sir 4,11-19; Mark 9,38-40
23. Torsdag
Sir 5,1-8; Mark 9,41-50
24. Fredag
Sir 6,5-17; Mark 10,1-12
25. Lørdag. Beda den ærverdige, el.
Gregor VII, pave el.
Maria Magdalena av Pazzi,
jomfru
Sir 17,1-15; Mark 10,13-16
(Norske tidebønner uke 4)
26. TREENIGHETSSØNDAG
5. Mos. 4,32-34; Rom 8,14-17
Matt. 28,16-20
27. Mandag
Augustin av Canterbury, biskop
Sir 17,19-27; Mark 10,17-27
28. Tirsdag
Sir 35,1-12; Mark 10,28-31
29. Onsdag
Sir 36,1.4-5.10-17; Mark 10.32-
45
30. Torsdag
Sir 42,15-25; Mark 10,46-52
31. Fredag Jomfru Marias
besøk til Elisabeth. Sof 3,14-18
el. Rom 12,9-16 Luk 1,39-56

Kunstig befruktning av ugifte

Debatten i England omkring den kunstige befruktning av en ugift kvinne i Birmingham har utløst skarpe meningsyttringer i England og på kontinentet. Kvinnen, som aldri har hatt samleie og heller ikke ønsker å ha det, ønsket seg 'bare' et barn. Siden sæden stammer fra en sædbank, har barnet ukjent far. Den katolske biskop av Middlesborough, Augustine Herris, kaller saken "bisarr" og direkte i strid med skapelsesordenen. En av Englands ledende moralteologer kaller kunstig befruktning av ugifte for misbruk av den menneskelige forplantningsevne. Diskusjonen bør ikke dreie seg om enhver kvinne har rett til å få et barn, men i langt høyere grad om hvert barns rett til å ha to foreldre.

Ifølge det britiske helsevesenet kan leger nekte kunstig befruktning av ugifte - med sæd fra ukjent sædgiver - dersom de nærer tvil om kvinnens evne til å sikre barnet en trygg fremtid. Den britiske opplysningstjeneste for svangerskap opplyser at en femtedel av de kvinner som søker rådgivning for ufuktbarhet, er enslige kvinner. I en kommentar til saken noterer tidsskriftet "The Tablet" allerede i overskriften at "fedre er ikke en valgfri ekstrask"!

CATHOLIC HERALD

CARITAS INORGE

DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3
Gavekonti:
Postgiro: 5 00 40 64 - Bank: 8998.09.08136

BEGRAVELSESBYRÅER

**T.S. JACOBSEN-
GRUPPEN**
ULLEVÅLSVEIEN 1

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

Neste nummer utgis 31. mai Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Mette André sen o.p.

Hanne Berentzen

Liv Greni

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**St.
OLAV**

BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Telefon: (02) 20 72 48

Fax: (02) 36 02 63

**DU HAR ENNÅ SJANSEN TIL Å
FÅ KJØPT KONFIRMASJONGSA-
VENE HOS OSS.**

Den nye **BØNNEBOKEN** er gaven
til konfirmanten i år, skinn eller
plast, hhv. kr. 290/215,-

Og **MESSEBOKEN**. Samme for-
mat, innbinding og pris som
bønneboken.

Lys med symboler, kors, kunst,
bøker, ikoner,
Mariastatuer.

Gavekort à kr. 50/100,-

Porto og omkostninger kommer
i tillegg.

Vi sender over hele landet.

ÅPNINGSTIDER:

Mand.-fred. 9.30-16.30

Torsd. 9.30-17.30

Lörd. 9.30-13.30

Olsok 91. Samlingsdager og pilgrimsferd. «Gå ut og forkynn det glade budskap»

Olsoksamling finner sted i dagene 26.–28. juli på Inderøy 10 mil nord for Trondheim, samme sted som de siste årene.

Det er snart tusen år siden Hellig Olav, Norges evige konge, «malte korset med sitt blod» på Stiklestad. Vi vil markere hans festdag, ære Guds verk i ham og be om hans forbønner. Samlingsdagene fører frem til pilgrimsferden til Stiklestad og festmessen i kapellet.

Mottoet for samlingsdagene i år har vi lånt fra Pavens besøk: «Gå ut og forkynn det glade budskap». Gjør vi det? Hvordan gjør vi det? Presenterer vi oss selv, vår kirke og vår tro på en måte som gir andre lyst til å ta del? Hellig Olav fikk i oppgave å være misjonær i Norge. Han gjorde det på sin måte. Hvordan skal vi i vår tid gå frem?

Sokneprest Bernt Eidsvig og P. Brian McNeil CRV og Sr. Marie-Louise Pettersen er med for å hjelpe oss med å utdype disse spørsmålene.

Forøvrig er vi sammen i katolsk fellesskap med daglige tidebønner og messer, fordypning i trosen, og ikke minst sosialt fellesskap i hagen, i peisestuen, i svømmebassenget og på stranden.

Vi starter i Trondheim fredag morgen ved Nidarosdomen hvor Hellig Olav er gravlagt, og drar samme formiddag til Sund folkehøgskole, på Inderøy, i privatbiler. Der blir vi i to dager, og søndag drar vi til Stiklestad. Der spilles «Spelet om Hellig Olav» på friluftscenen og det er anledning til å se det etter messen. Vi avslutter dagen i Levanger med aftensmat og vesper.

Sund folkehøgskole ligger i vakre omgivelser som er rike på minner fra tidlig kristen tid. Vi vil besøke noen av disse.

Det blir innkvartering på dobbeltrom. Enerom kan skaffes kun unntagelsesvis. Stedet egner seg for barnefamilier. Prisen blir 850 kroner pr. person, barn mellom 5 og 15 år halv pris, barn under 5 år er gratis.

Hvis noen trenger overnatting i Trondheim kan vi være behjelpelig med det.

Flere opplysninger kan man få fra: Even Flood, tlf. (07) 52 53 53, Anne Merete Edsberg, tlf. (073) 76 288 eller Marina Bleken, tlf. (07) 82 77 14.

Påmelding til Olsokkomiteen, v. Even Flood, Ilevollen 3 E, 7018 Trondheim, innen 25. juni.

200 kroner betales ved påmelding til bankgiro 4200 07 05149

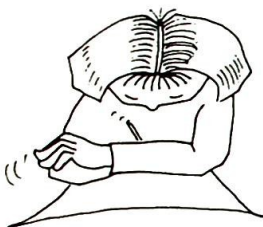

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

Blikk
på tiden

Lenge siden - og lenge til

Det e' lenge siden no, synger Jan Eggum. Og for den som har levet en stund, blir mangt etterhvert lenge siden. At - på den annen side - 30, 40 og 50 år i ens eget liv etterhvert ikke oppleves som så avskrekkende gammelt, er en annen side av saken. En del av tidens underfundige spill med oss, eller vårt med den?

Men 60 år er lenge siden i vårt raske århundre. *Hvor* lenge ble vi minnet om da L'Osservatore Romano nylig meldte at det er 60 år siden en pave for første gang var på luften og, bokstavelig talt, på bølgelengde med den moderne verden. I parentes bemerket: Hvorvidt man der i gården også i overført betydning har maktet å komme riktig på bølgelengde med den, se, det er en annen historie, som H.C. Andersen sier.

Men *vår* historie er at den 12. februar 1931 var paven på luften for å innvie - igjen bokstavelig talt - en romersk nyskapning: Vatikanradioen. Og det ga gjenklang til jordens grenser, og i vår hjemlige presse - den katolske såvel som Akersgatepressen. I St. Olav nr. 8-1931 kan man lese følgende: "I anledning av Vatikansenderens åpning forrige torsdag holdt Paven sin første radiotale til hele verden. Ved et Philipsapparat som av Vikariatet særlig er blitt anskaffet for å kunne høre Vatikanets utsendelser, blev Pavens tale for største delen helt tydelig oppfattet." Over teksten et fotografi av fire ivrig

lyttende prester foran nyanskaffelsen i Akersvn. 5 i Oslo. I den grad *foran* at Philipsapparatet selv knapt er å se.

St. Olav rapporterer med opphisset glede om evenementet: "Som man kunde vente sig, var Pavens første radiobudskap på latin.. Den var preget af en storslagen enkelhet og logik. Marconi bebudet selv Pavens fredsord til hele verden." Og Aftenposten noterer at pavens stemme "lød litt syngende, men djervt og verdig".

Paven dengang var Pius XI. Han var den første pave som "fremførte sitt budskap *urbi et orbe* med en stemme som kunne høres til jordens ytterste grense", som en annen samtidig kommentator formulerte det. St. Olav på sin side kan fortelle at "oversendelsen varte i akkurat 14 minutter. Paven ble hørt i alle verdensdeler av millioner av lyttere. Hans velsignelse nådde alle folk, alle nasjoner. Etter radiotalen bega Paven seg til salen for Det pavelige videnskapsakademi. Her optok Paven selv Senator Marconi i Det pavelige vitenskapsakademi og rakte ham dets diplom, undertegnet av Paven selv. Samtidig overrakte Paven ham ærestegnene hvorved han udnevntes til ridder af det pavelige Store Kors' orden."

Og der var mer festivitas: Presidenten for 'Imperial and International Communications' sendte telegram fra London med gratulasjoner til senator Marconi - oppfinneren av den trådløse telegraf - for "det glimrende resultat av den nye Vatikanstasjons radio-overførelse, et resultat prøvet ved kjensgjerningen at talene ble hørt med den største tydelighet. Vi er alle overbevist om at radiomeddelelser, så som de der foregikk igår, vil være av meget stor og avgjørende betydning for tankegangen hele verden over". Betydning for tankegangen også når den går på tomgang, for ikke å si nettopp da?

undrer et medie- og musakmett menneske anno 1991. Og smiler litt vemodig over den barnlige glede "dengang da" ved det som vi, som er født inn i bølgelengder og kiloherz, knapt tenker over: lyden som så ubesværet reiser til verdens ende - og er uforskammet opplagt og uthvilt når den kommer frem!

St. Olav kan fortelle at "fra alle verdens kanter innløper telegrammer til Paven, til Statssekretariatet og til selve radiostasjonen, som vitner om den entusiasme som Kristi Stedfortreders ord har vakt over hele verden., og med hvilken tydelighet de blev hørt av store folkemengder".

Men ikke alle er like glade over at Roma og katolikkene nå er på luften! St. Olav kan fortelle - i siste avsnitt at den ellers rislende glade rapport - at "den franske presse meddeler at talen blev kraftig forstyrret av en annen meget kraftig sender. Det var ikke tale om atmosfæriske forstyrrelser, fordi de forsvant straks etter at Paven hadde sluttet sin tale. Man antar at det var den russiske sender som vilde forstyrre Vatikanets utsendelse."

I dag sender Vatikanradioen sitt kristne budskap på hele 34 forskjellige språk - nordiske inklusive, om enn for tiden ikke på norsk. Og de russiske støysendere - om det nå var dem - har stilnet! At det hele ikke er noen billig fornøyelse, men tvert imot en utgiftspost av dimensjoner - faktisk den største - på et Vatikanregnskap som sliter med store underskudd, er en annen side av saken.

Men det er vel ikke annet å vente, når det man driver med, stort sett er reklame for foretagendet "Guds rike" - bygget på en muntlig og noe luftig sponsoravtale om oppgjør på ubestemt etterskudd. Og *det* tør være en stund til, dagens dommedagsprofeter til tross.

Observatoria